

HIV İLE YAŞAYAN BİREYLERİN

HAK İHLALLERİ RAPORU

ŞUBAT-MART-NİSAN 2020

HIV İLE YAŞAYAN BİREYLERİN

HAK İHLALLERİ RAPORU

ŞUBAT-MART-NİSAN 2020

Hazırlayanlar
Av. Şeyma Nur Topaloğlu
Av. Esra Erin

İSTANBUL 2020

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	6
GİRİŞ	7
ÖZET	8
ABSTRACT	9
YÖNTEM	10
HAK İHLALLERİ İLE İLGİLİ İSTATİSTİKLER	11
DERNEĞE YAPILAN BAŞVURULARDA TESPİT EDİLEN HAK İHLALLERİ	12
HUKUKİ BİLGİ VERİLEN ANCAK HAK İHLALI TESPİT EDİLEMİYEN VAKALAR	38
MEDYADA YAŞANAN İHLALLERİ	58
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	64
KAYNAKÇA	67

KISALTMALAR

AIDS: Acquired Immune Deficiency Syndrome (Edinilmiş Bağışıklık Eksikliği Sendromu)

AIHS: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

AY: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

BM: Birleşmiş Milletler

HHY: Hasta Hakları Yönetmeliği

HIV: Human Immunodeficiency Virus (İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü)

HIV+: Human Immunodeficiency Virus Positive (İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü Pozitif)

İHBS: İnsan Hakları Biyotıp Sözleşmesi

İHEB: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

ILO: International Labour Organization (Dünya Çalışma Örgütü)

IOM: International Organization for Migration (Uluslararası Göç Örgütü)

KRG: Key Refugee Groups (Kilit Mülteci Grupları)

KVKK: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

MD.: Madde

MEDULA: Medikal Ulak Sistemi

PLWH: People Living With HIV

SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu

TC: Türkiye Cumhuriyeti

TCK: Türk Ceza Kanunu

TDN: Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi

TİHEK: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

TTB: Türk Tabipleri Birliği

UNAIDS: Joint United Nations Programme on HIV/AIDS (Birleşmiş Milletler HIV/AIDS Programı)

WHO: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

GİRİŞ

Bu rapor;

2020 yılının Şubat, Mart ve Nisan aylarında Pozitif Yaşam Derneği'ne gelen başvurular üzerine Pozitif Yaşam Derneği Hukuki Danışmanları; Av. Esra Erin ile Av. Şeyma Nur Topaloğlu tarafından HIV ile yaşayan bireylerin maruz bırakıldıkları ayrımcılıklara dikkat çekmek için M.A.C AIDS FUND tarafından fonlanan "HIV ile Yaşayan Bireylerin Çalışma Hayatının Desteklenmesi Ve Çalışma Hakkı İhlallerinin Önüne Geçilmesi" projesi kapsamında hazırlanmıştır ve her türlü yasal hakkı saklıdır. Ayrıca; Pozitif Yaşam Derneği'nin yazılı izni olmadıkça çoğaltılamaz, yayınlanamaz, başka bir dile çevrilemez, herhangi bir şekilde işlenemez ve değiştirmeler yapılamaz. Ancak kaynak adı ve alıntı yapılan kısım gösterilerek alıntı yapılabilir.

ÖZET

Pozitif Yaşam Derneği 2019 yılında, derneğe yapılan hak ihlali başvurularını raporlaştırarak 3 ayda bir yayınlama kararı almıştır. İşbu rapor söz konusu karardan sonra yayınlanan ve 2020 yılının Şubat, Mart ve Nisan aylarında Pozitif Yaşam Derneği'ne gelen başvurulardan oluşan ikinci rapordur. Bilindiği üzere İlk olarak Aralık 2019'da görülen ve Çin Halk Cumhuriyeti tarafından dünyaya açıklanan Covid-19 (yeni tip koronavirüs) salgını tüm dünyada hızla yayılmaya başlamış ve 11.03.2020 tarihi itibarı ile Sağlık Bakanlığının açıklamasıyla virüsün Türkiye'de de görüldüğü öğrenilmiştir. Dolayısıyla bu raporda yer alan başvurular ve hak ihlallerinde; HIV ile yaşayan bireylerin olağan dönemlerde hayatlarının her anında karşılaştıkları ayrımcı uygulamalar ve toplumdaki önyargıların yanında, pandemi halinin getirdiği farklı zorluklarla da karşılaştığı, HIV ile yaşayan bireylerin pandeminin yarattığı panik ile daha da savunmasız ve kırılgan kılındığı yaşanan hak ihlalleriyle gösterilmeye çalışılmıştır.

Salgın başlangıcında Bilim Kurulu, kronik rahatsızlığı olan bireylerin risk grubunda yer aldığını açıklamış dolayısıyla bu durum Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) kronik rahatsızlıklar listesinde bulunan¹ HIV ile yaşayan bireyleri doğrudan ilgilendirmiştir. Ancak HIV ile yaşayan bireylerin olağan zamanlarda karşılaştıkları yoğun damgalama ve ayrımcılık uygulamaları göz önünde bulundurularak, salgın ortamında yapılan düzenlemelerde ayrımcı uygulamalardan uzak, korunması gereken kronik hastalık sahibi bireyler olarak kabul etmenin önünün açılması ve bunun yasal olarak desteklenmesi gerekirken bu konuda gerekli önlemler alınmamış ve buna bağlı olarak birçok yeni hak ihlali ortaya çıkmıştır. Örneğin; tıpta zorunluluk hali², tıp hukukunda yerleşmiş ve ulusal yargı sisteminde kabul gören bir kavramdır. HIV ile yaşayan kişilerin salgın döneminde işyerlerinden izin alabilmesi adına kamu kurumları ve özel kurumlar kodsuz sağlık raporlarına dayanarak idari izin vermeleri mecburi kılınabilirdi. Ancak ne yazık ki zorunluluk hali kişisel verilerin paylaşılması konusunda denetimsiz davranılarak HIV ile yaşayan kişilerin zararına işletilmiştir. Kişisel verilerin paylaşılmasında hukuka uygunluk nedenleri arasında zorunluluk halinin de olduğu su götürmez bir gerçektir.³ Ancak kişisel verilerin ihlali HIV ile yaşayanlar için kritik önem arz etmekle birlikte, salgın sırasında ve sonrasında özellikle çalışma yaşamlarını ciddi düzeyde etkileyecek niteliktedir. Salgından korunması gereken kırılgan grup olan HIV ile yaşayan kişilerin, çalışma hayatında izin alabilmek için kendilerini ifşa etmek zorunda bırakılması hukuki anlamda dönülmeyecek nitelikte ağır sonuçlar doğurmuştur. Tıp dünyasının temel ilkelerinden biri olan zarar vermeme ilkesi gereği HIV ile yaşayan kişilerin sağlık bilgilerinin açığa çıkarılması, ayrımcılık ve damgalama ile karşılaşmalarına sebep olacağı için tıp etiğine aykırılık doğurmaktadır.⁴ Dolayısıyla bu raporun amacı; Türkiye'de olağan zamanlarda dile getirilen bir sorun olan HIV'e ilişkin mevzuat eksikliğinin yanı sıra olağanüstü dönemlerde de yapılan düzenlemelerde HIV ile yaşayan bireylerin yok sayılmasının yol açtığı yoğun hak ihlallerinin gösterilmesidir.

¹World Health Organization, HIV/AIDS, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/hiv-aids>

²Hakeri, Hakan; Tıp Hukuku, 18. Baskı, s.104, Ankara, 2020

³Hakeri, Hakan; Tıp Hukuku, 18. Baskı, s.546, Ankara, 2020

⁴Sert, Gürkan, Uluslararası Bilirgeller ve Tıp Etiği Açısından Hasta Hakları, s.249, Ankara, 2019

ABSTRACT

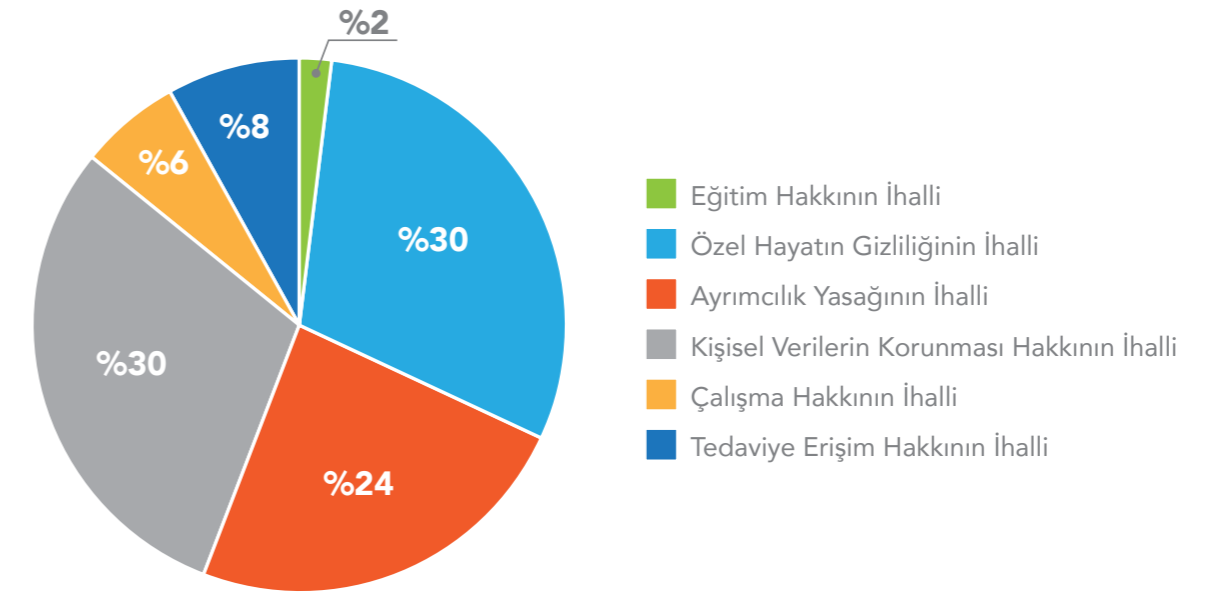
In 2019, Positive Living Association started documenting the cases of violation of rights it receives. The reports are published quarterly and this second issue consists of February, March, and April, 2020. As is known, the novel Coronavirus that was first detected in China in December 2019 is spreading throughout the globe and it was officially reported in Turkey by the Ministry of Health on March 11, 2020. Consequently, in order to demonstrate how people who live with HIV (PLWH) are rendered more vulnerable and precarious under the pandemic conditions, this report will not only contain the cases of discrimination and prejudice PLWH experience on a regular basis but also the cases that stem from the specific difficulties the pandemic has created. After the pandemic has spread to Turkey, the science committee, which is created to design an effective public health strategy, announced that those with chronic diseases are in the risk groups. The announcement directly concerns PLWH since they are considered by the World Health Organization to have a chronic disease. Given the high levels of widespread discrimination and stigmatization HIV+ people encounter on a day to day basis, PLWH should have been considered as vulnerable to infection and treated like a risk group. Although the protection of HIV+ people should have been legally supported by the new regulations implemented due to the pandemic, the necessary precautions were not taken and this gave way to numerous new cases of rights violation. For instance, according to the medical jurisprudence and national judiciary force majeure implies that under extraordinary circumstances rules and regulations are subject to change. Accordingly, both public and private clinics could have been instructed to provide administrative leaves without using any medical codes that would reveal the personal information to employers. Unfortunately, there has been no regulations to protect PLWH from being outed and harmed. The violation of personal secrecy is an extremely critical matter for PLWH both during and after the pandemic as it will have direct consequences for their social and work life. From a human rights perspective, it is unacceptable that PLWH, who are supposed to be treated as a vulnerable group and duly protected, are forced to reveal their HIV status. Nonmaleficence is one of the central principles of medicine and it is clearly violated by failing to protect the personal data of PLWH who will suffer further discrimination and stigmatization as a result. Hence, the purpose of this report is both to emphasize the chronic lack of legislation in relation to HIV and how the absence of protective legal mechanisms causes HIV+ people to be ignored and their rights to be violated during extraordinary times.

YÖNTEM

Bu raporda kullanılan bilgiler ve ulaşma yöntemleri şunlardır; Pozitif Yaşam Derneği İstanbul ve Ankara Destek Merkezlerine gelen başvuruların takibi ve o süreçte tespit edilen bilgiler, basın taraması ile öğrenilen ya da başka bir medya organıyla hak ihlallerinden bilgi sahibi olunup bu ihlaller bağlamında edinilen bilgilerdir.

HAK İHLALLERİ İLE İLGİLİ İSTATİSTİKLER

Pozitif Yaşam Derneği İstanbul ve Ankara Destek Merkezine 3 ayda bildirilen ve rapor süresince medya haberlerine yansıyan toplam 60 adet hak ihlali rapor edilmiş, 53'ü doğrudan bildirilen ve 7'si medyada yer alan olmak üzere raporlanan toplam 60 vaka içerisinde en fazla ihlal edilen yasal düzenlemeler sıklık durumlarına ve alanlarına göre aşağıda sıralanmıştır. Aşağıda sınıflandırılması yapılmış olan HIV ile yaşayan kişilerin ayrıntılı olarak maruz bırakıldıkları hak ihlalleri İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, T.C. Anayasası, Türk Ceza Kanunu, Hasta Hakları Yönetmeliği ,Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi ve Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi gibi uluslararası ve ulusal mevzuat dikkate alınarak hazırlanmıştır.

DERNEĞE YAPILAN BAŞVURULARDA TESPİT EDİLEN HAK İHLALLERİ

İncelenmiş olan vakalar, 2020 Şubat, Mart ve Nisan aylarında Pozitif Yaşam Derneği'ne yapılmış olan başvurularda tespit edilen hak ihlallerini yansıtmaktadır.

İNCELENEN HAK İHLALLERİ

1. Ş BAŞVURUSU/ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

25 Yaşında öğrenci olan danışan; telefon borcu yüzünden bir hukuk bürosunun ısrarlı bir şekilde "Borcunu ödemezsen seni hapse attırırım, evini polislere bastırırım, icra ile herşeyini alırım." şeklinde tehditlerine maruz bırakılmıştır. Hukuk bürosunun bir aramasında hastanede olan danışan; bu sebeple telefonu kapatmak zorunda olduğunu ancak borcunu en kısa zamanda mutlaka ödeyeceğini belirtmiş, bunun üzerine telefonda kendini avukat olarak tanıtan kişi "Hastalığın ne ki?" diye bir soru yöneltilmiş danışan ise paylaşmak zorunda olduğu düşüncesiyle HIV statüsünde olduğunu ve kontrole geldiğini paylaşmıştır. Bunun üzerine telefonda kişi danışana "Hastalıklı şey kimbilir neler yaptın da bu hastalığı kaptın, hapiste yatsan da bir şey olmaz sana." şeklinde cümleler kullanmıştır. Sürekli olarak bu hukuk bürosunun bu şekilde hakaret ve tehditlere maruz kalan danışanın psikolojisi bozulmuş, bu aramaların kesilmesi için dernekten hukuki destek talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Kişilerin Huzur ve Sükununu Bozma (TCK md 123), Hakaret (TCK md 125)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana, Anayasa'nın 38. Maddesine göre, hiç kimsenin yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirmemesinden dolayı özgürlüğünden alı konulamayacağı hükmü anlatılmış ve borcunu ödemesinin hapis cezasını doğurmayacağı ayrıca hukuk bürolarının vatandaşları borçlarından ötürü bu şekilde taciz etmelerinin hukuka aykırı olduğu ve Kişilerin Huzur ve Sükununu Bozma suçunun oluştuğu, telefonda kişinin kendini avukat olarak tanıtarak borçluların sağlık verilerini ele geçirmeye çalışmasının aynı şekilde suç oluşturduğu anlatılmış ve suç duyurusunda bulunulmuştur.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Soruşturmanın sonucu beklenmektedir.

2. H BAŞVURUSU/ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

12. sınıf öğrencisi olan danışan rutin kontrolleri için staj hocası ile izin konusunda görüşünce hocası kendisine "Bana hastalığınızı söyle ki devamsızlık konusunu sorun etmeyeyim." demiş, bunun üzerine danışan HIV statüsünü hocası ile paylaşmıştır. HIV statüsünü paylaştığı hocası danışanın statüsünü okul idaresi ve diğer öğretmenler ile paylaşmış, okul idaresi ve öğretmenler danışana okulu bırakması ve açık öğretimde eğitime devam etmesi hususunda baskı yapmışlardır. Açık öğretime geçmek istemeyen danışan dernekten hukuki destek talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Eğitim ve Öğrenim Hakkını İhlal (Anayasa md 42, TCK md 112), Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana; HIV ile yaşayan kişilerin eğitim hakkından mahrum bırakılmayacağı ve diğer çocuklardan farklı ve ayrı bir eğitime de tabi tutulamayacağı dolayısıyla açık öğretime geçmek gibi bir zorunluluğunun olmadığı aksine böyle bir zorlamanın Ceza Kanununda yer alan alan Eğitim ve Öğretim Hakkının Engellenmesi suçunu oluşturduğunu ve yasal velilerinin de onayı olması halinde suç duyurusunda bulunabileceğimiz hususu aktarılmıştır.

Ancak danışan, bu durumu okul idaresi ve öğretmenleriyle bu doğrultuda bir daha konuşmak istediğini eğer sonuç alamazsa yargı mekanizmasına başvurmak istediğini belirtmiştir. Bunun üzerine kendisine yapacağı görüşmede kullanabileceği bilgi notu hazırlanmış ve hakları sıralanmıştır.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışanın yaptığı görüşme neticesinde okula devam edebileceği söylenmiş ancak kendisine hukuka aykırı bir şekilde "sadece sınav zamanları okula geleceği ve bir öğretmen gözetiminde sınavlara gireceğine" dair eğitim hakkının bir kez daha ihlali sebebinin bir dilekçe imzalatılmıştır. Bu konuda herhangi bir işlem yapılmasını istemeyen danışan okula devam etmektedir.

3. F BAŞVURUSU/ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Eşinin HIV statüsünde olduğu, çalıştığı işyerinin rutin sağlık muayenelerinde kendisinin onayı alınmadan yapılan HIV testinde ortaya çıkan danışan, eşinin haberi olmadan eşinin sigorta çıkışının yapıldığını söyleyip dernekten bu konuda hukuki destek talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, İş Kanunu md 5), Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlali (Anayasa md 48-49, TCK 117), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana eşi için; HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili ILO Davranış Kuralları doğrultusunda gerekli hukuki danışmanlık sağlanmış ve HIV enfeksiyonunun, işten çıkarma için bir gerekçe olamayacağı ayrıca HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla ilgili ILO Uygulama ve Davranış Kuralları'na göre iş için başvuranlardan ya da çalışanlardan HIV'le ilgili kişisel bilgi vermelerini istemenin herhangi bir gerekçesi olamayacağı ayrıca, çalışanların da bu tür bilgileri iş arkadaşlarına verme gibi bir yükümlülükleri olamayacağı ile işçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerektiği yer almaktadır. Dolayısıyla işçiden HIV testinin istenmesi ve test sonucuna göre işçi adayının işe alınmaması veya işçinin iş sözleşmesinin feshedilmesi veyahut yenilenmemesi durumu açıkça ayrımcılıktır. Bu husus hem taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelere hem de ulusal düzeydeki mevzuatımıza aykırıdır. HIV testi Kan ve Kan Ürünleri Yönetmeliği'nde sayılan haller (kan ve organ bağışçıları) ile Genel Kadınlar Ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler Ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü'nde sayılan haller bakımından zorunlu tutulmuştur. Dolayısıyla işe girişlerde veya yapılan rutin sağlık muayenelerinde HIV testi istenmesi hukuka aykırıdır.

Danışanın eşinin işyerine; iş akdinin hukuka aykırı olarak feshedildiği, hukuka aykırı feshin hem cezai hemde hukuki alanda sonuçlar doğurduğunu, işbu hukuka aykırı işlemde dönülmezse işverenler hakkında suç duyurusunda bulunulacağı ile işe iade davası ve ayrımcılık tazminatı davası açılacağına ilişkin ihtarname yollanmıştır.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışanın eşi işe geri alınmış, sigorta girişi tekrardan yapılmış ve halen işine devam etmektedir.

4. V BAŞVURUSU/ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Alındaki kisti aldirmek için doktora giden danışan kendisine ameliyat gün ve saatini veren doktora HIV statüsünde olduğunu belirtmiş bunun üzerine muayene olduğu doktor kendisine tekrardan kan testi vermesi gerektiğini sonra ameliyat durumunu tekrar konuşacaklarını söylemiştir. Bunun üzerine tekrardan kan veren danışan doktorun yanına tekrar gittiğinde doktorun kendisine ayrımcı yaklaşımını görmesi üzerine "Operasyonu gerçekleştirmek istemiyorsanız bana söyleyebilirsiniz." demiş ve böyle der demez "Git nereye gidiyorsan git hastalıklı şey, ben seni ameliyat filan edemem!" tepkisiyle karşılaşmıştır.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Kişinin Dokunulmazlığı ile Maddi ve Manevi Bütünlüğünü Koruma Hakkının İhlali (Anayasa md 17), Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkının İhlali (Anayasa md 56), Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257), Tıbbî özen gösterilmesinin ihlali (HHY md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Tıbbî gereklere uygun teşhis tedavi ve bakımın ihlali (HHY md 11), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlali (İHBS Madde 2, HHY Madde 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Hekimin tedaviyi reddi, Hekimlik Meslek Etik Kuralları ile Tıbbi Deontoloji Tüzüğü'nde belirtilmiştir. Bu belgeler ışığında hekim; kendi uzmanlık alanı söz konusu değilse, bilgisi veya tıbbi imkanları yeterli değilse, hastaya faydalı olamayacağını düşünüyorsa, hekim ile hasta arasındaki sadakat/güven ilişkisi zedelenmişse, hastanın farklı bir hekim veya sağlık kurumu tarafından tedavi edilmesinin hasta açısından yararlı olacağına inanıyorsa, durumun acil olmaması ve hastanın başka bir hekime bırakılma imkanın varsa, şiddet veya tehditle karşı karşıya ise tedaviyi reddedebilir. Bunun haricindeki durumlarda hekimin tedaviyi reddetmesi bireylerin hak ihlali ile karşılaşmasına sebep olacaktır. Bu hükümler doğrultusunda hastanın HIV pozitif olması, hekimin tedaviyi reddi için bir sebep değildir. Bu bilgiler ışığında hekimin hukuka aykırı fiillerinin ortaya çıkardığı yukarıda yazılı hak ihlallerinden ötürü Hasta Hakları Birimine ve yaşadığı ilin Tabipler Odasına şikayet dilekçesi yazılmış ayrıca hekim hakkında suç duyurusunda bulunulması için dilekçe hazırlanmıştır.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Hasta Haklarına başvuru yapıldığı gün hastanenin başhekimini danışanı aramış, kendisinden özür dilemiş ve tedavisine devam edebileceğini söylemiştir. Bunun üzerine danışan suç duyurusunda bulunmaktan vazgeçmiştir.

5. A BAŞVURUSU/ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Ameliyat olması gereken danışanın muayene olduğu doktor kendisine, HIV+ olduğu için ameliyatı yapamayacağını zira çift kat eldiven, maske takması halinde dahi ameliyatını kendisi için riskli olacağını nefret ve ayrımcılık söylemleri ile belirtmiş ve danışanı odadan çıkarmıştır.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Kişinin Dokunulmazlığı ile Maddi ve Manevi Bütünlüğünü Koruma Hakkının İhlali (Anayasa md 17), Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkının İhlali (Anayasa md.56), Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257), Tıbbî özen gösterilmesinin ihlali (HHY md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Tıbbî gereklere uygun teşhis tedavi ve bakımın ihlali (HHY md 11), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlali (İHBS Madde 2, HHY Madde 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana tıbbi işlemlerde kullanılan malzemelerin ve enfeksiyon önleme kurallarının standart olduğu ve

HIV statüsündeki bireyler için özel bir önleme gerek olmadığı hususunda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve kişinin sadece HIV ile yaşıyor olmasının hekimin çekilmesine bir gerekçe olarak gösterilemeyeceği söylenmiştir. Hekimin tedaviyi reddi, Hekimlik Meslek Etik Kuralları ile Tıbbi Deontoloji Tüzüğü'nde belirtilmiştir. Bu belgeler ışığında hekim; kendi uzmanlık alanı söz konusu değilse, bilgisi veya tıbbi imkanları yeterli değilse, hastaya faydalı olamayacağını düşünüyorsa, hekim ile hasta arasındaki sadakat/güven ilişkisi zedelenmişse, hastanın farklı bir hekim veya sağlık kurumu tarafından tedavi edilmesinin hasta açısından yararlı olacağına inanıyorsa, durumun acil olmaması ve hastanın başka bir hekime bırakılma imkanın varsa, şiddet veya tehditle karşı karşıya ise tedaviyi reddedebilir. Bunun haricindeki durumlarda hekimin tedaviyi reddetmesi bireylerin hak ihlali ile karşılaşmasına sebep olacaktır. Bu hükümler doğrultusunda hastanın HIV pozitif olması, hekimin tedaviyi reddi için bir sebep değildir. Dolayısıyla danışana yukarıda belirtilen hak ihlallerinden ötürü Hasta Hakları Birimine ve yaşadığı ilin Tabipler Odasına şikayet dilekçesi yazılmıştır. Danışan, yargı mekanizmasından bir sonuç alamayacağı düşüncesiyle suç duyurusunda bulunmak istememiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Başvuruların sonucu beklenmektedir.

6. M BAŞVURUSU/ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Eşcinsel olan danışanın bir arkadaşı, danışanın hem cinsel yönelimini hemde HIV statüsünü 3. kişilere ifşa etmiş, danışan bu konuda dernekten hukuki destek talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana kişinin HIV statüsü ile cinsel yöneliminin Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımlandığı üzere kişinin kişisel verileri kapsamında olan ve özel hayat kapsamında korunması gereken veriler niteliğinde olduğu ve Anayasa'nın 20. Maddesine göre herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu anlatıldı. Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak bir başkasına verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi ise TCK madde 136'da düzenlenen "Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme" suçunu; kişinin özel hayatının gizliliğinin ihlal edilmesi ise TCK madde 134'de düzenlenen "Özel hayatın gizliliğini ihlal" suçunun unsurlarının oluşmasına sebep olduğu anlatılmıştır. Bu fiillere ilişkin suç duyurusunda bulunabileceği hususunda danışmanlık verilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan suç duyurusunda bulunmuş, soruşturmanın sonucu beklenmektedir.

7. S BAŞVURUSU/ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Protez ameliyatı olması gereken danışanın muayene olduğu hekim HIV statüsünden ötürü danışanın ameliyatını yapamayacağını belirtmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Kişinin Dokunulmazlığı ile Maddi ve Manevi Bütünlüğünü Koruma Hakkının İhlali (Anayasa md. 17), Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkının İhlali (Anayasa md.56), Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma Suçu (TCK md. 257), Tıbbî özen gösterilmesinin ihlali (HHY md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Tıbbî gereklere uygun teşhis tedavi ve bakımın ihlali (HHY md 11), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlali (İHBS Madde 2, HHY Madde 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Hekimin tedaviyi reddi, Hekimlik Meslek Etik Kuralları ile Tıbbi Deontoloji Tüzüğü'nde belirtilmiştir. Bu belgeler ışığında hekim; kendi uzmanlık alanı söz konusu değilse, bilgisi veya tıbbi imkanları yeterli değilse, hastaya faydalı olamayacağını düşünüyorsa, hekim ile hasta arasındaki sadakat/güven ilişkisi zedelenmişse, hastanın farklı bir hekim veya sağlık kurumu tarafından tedavi edilmesinin hasta açısından yararlı olacağına inanıyorsa, durumun acil olmaması ve hastanın başka bir hekime bırakılma imkanın varsa, şiddet veya tehditle karşı karşıya ise tedaviyi reddedebilir. Bunun haricindeki durumlarda hekimin tedaviyi reddetmesi bireylerin hak ihlali ile karşılaşmasına sebep olacaktır. Bu hükümler doğrultusunda hastanın HIV pozitif olması, hekimin tedaviyi reddi için bir sebep değildir. Dolayısıyla danışanın gerektiği gibi tedavi olma hakkı elinden alınmıştır, kişi HIV ile yaşıyor ise hasta haklarından ve/veya gerektiği gibi teşhis ve tedavi hakkından mahrum kalır gibi bir düşünce modeli kabul edilemez ve hukuka aykırıdır. Danışana yaşadığı hak ihlallerinden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği, Hasta Hakları Birimine başvurabileceği konusunda hukuki danışmanlık verilmiş bu başvurularda destek sunabileceğimiz belirtilmiştir. Ancak danışan ayak protezlerinin takılmaması sebebiyle rahat hareket edemediğini, söz konusu başvuruları yapma imkanının olmadığını belirtmiştir.

8. SE BAŞVURUSU / ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Dahiliye kliniğinde muayene olan danışanın kanı alınacağı zaman muayene olduğu doktora HIV+ olduğunu söylemiş bunun üzerine doktor kan alınacak yere gelmiş ve diğer hasta ve hastane personelleri yanında yüksek sesle "Buna dikkat edin HIV'li!" şeklinde bir söylemlerle danışanın statüsünü ifşa etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY md 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana, yaşadığı bu ayrımcı muamele ve ortaya çıkan hak ihlallerinden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği, Hasta Hakları Birimine başvurabileceği konusunda hukuki danışmanlık verilmiştir; ancak danışan henüz herhangi bir mekanizmaya başvurmak istememiş, nedenini belirtmemiştir.

9. SA BAŞVURUSU / ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Askerlik muafiyet raporu için hastaneye giden danışanın HIV statüsü hastane otomasyonunda çalışan personel tarafından 3. kişilerin yanında ifşa edilmiş, danışan ayrıca nefret ve ayrımcılık söylemlerine maruz bırakılmıştır.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257), Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY md 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışanın statüsünün ifşa edilmesi olayında ortaya çıkan yukarıda yazılı hak ihlallerinden ötürü suç duyurusunda bulunulmuş ve ayrıca Hasta Hakları Birimine şikayet dilekçesi verilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Soruşturmanın sonucu beklenmektedir.

10. M BAŞVURUSU / ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Danışan hastanede kolonoskopi işlemi öncesi anestezi hekiminden onay almak için doktorla görüşmeye gitmiştir. Görüşme sırasında hekim anestezi almasında bir sorun olmadığına dair raporu imzalamış, ancak raporun üst kısmına kırmızı renkli kalem ile "HIV+" yazmıştır. Danışan bu durumdan rahatsız olduğunu dile getirdiğinde ise hekim, diğer hastane çalışanlarını bunu konuda uyarmak zorunda olduğu için böyle bir işaret koyduğunu ifade etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY md 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışanın yukarıda yazılı hakları ihlal edilmiştir. Zira hekimin danışanın HIV statüsünü raporun üst kısmına herkesin göreceği şekilde yazması, danışanın hastanede operasyon ile ilgili görüşeceği her hekime ve/veya sağlık personeline HIV statüsünün açıklanması anlamına gelmektedir. Hâlbuki hastanın mahremiyet hakkı çok önemlidir. Danışanın mahremiyet hakkı göz ardı edilerek hastanede gittiği her birimde mahremiyetinin ihlal edilmesine göz yumulmuştur. Aynı zamanda sağlık verilerinin kişisel veri olarak kabul edilir. Bu kapsamda sır saklama yükümlülüğü olan kişilerin kişisel verileri işlemesi için açık rıza aranmıyor olmasına rağmen bu verilerin üçüncü kişilerle paylaşılması kanuna aykırılık teşkil etmektedir. Danışana konu ile ilgili hastanenin Hasta Hakları Birimine şikayette bulunabileceği, Sağlık Bakanlığı Şikayet Hattı'na şikayet bırakabileceği, Tabip Odasına şikayet bırakabileceği, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna başvuru yapabileceği, ayrıca özel hayatın gizliliği ihlal edildiği için suç duyurusunda bulunabileceği ifade edilmiştir. Ancak danışan konu ile ilgili yasal hiçbir işlem yapmak istememiş, nedenini belirtmemiştir.

11. A BAŞVURUSU / ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Danışan ameliyat öncesi kan tahlilleri sonucunda HIV pozitif olduğunu öğrenmiştir. Bunun üzerine tedavi için gittiği enfeksiyon hastalıkları hekimi ameliyat olmasında bir mani olmadığını belirtmiştir. Ancak danışan ameliyat gününden bir gün önce telefonla aranmış ve danışana ameliyatının ertelendiği haberi verilmiştir. Ameliyatın ertelenmesinin gerekçesi de HIV pozitif bir kişinin ameliyatını yapmak için gereken materyallerin hastanede mevcut olmaması olarak belirtilmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Kişinin Dokunulmazlığı ile Maddi ve Manevi Bütünlüğünü Koruma Hakkının İhlali (Anayasa md 17), Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkının İhlali (Anayasa md 56), Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257), Tıbbî özen gösterilmesinin ihlali (HHY md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Tıbbî gereklerle uygun teşhis tedavi ve bakımın ihlali (HHY md 11), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlali (İHBS Madde 2, HHY Madde 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana tıbbi işlemlerde kullanılan malzemelerin ve enfeksiyon önleme kurallarının standart olduğu ve HIV statüsündeki bireyler için özel bir önleme gerek olmadığı hususunda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve kişinin sadece HIV ile yaşıyor olmasının hekimin çekilmesine bir gerekçe olarak gösterilemeyeceği söylenmiştir. Hekimin tedaviyi reddi, Hekimlik Meslek Etik Kuralları ile Tıbbi Deontoloji Tüzüğü'nde belirtilmiştir. Bu belgeler ışığında hekim; kendi uzmanlık alanı söz konusu değilse, bilgisi veya tıbbi imkanları yeterli değilse, hastaya faydalı olamayacağını düşünüyorsa, hekim ile hasta arasındaki sadakat/güven ilişkisi zedelenmişse, hastanın farklı bir hekim veya sağlık kurumu tarafından tedavi edilmesinin hasta açısından yararlı olacağına inanıyorsa, durumun acil olmaması ve hastanın başka bir hekime

birakılma imkanın varsa, şiddet veya tehditle karşı karşıya ise tedaviyi reddedebilir. Bunun haricindeki durumlarda hekimin tedaviyi reddetmesi bireylerin hak ihlali ile karşılaşmasına sebep olacaktır. Bu hükümler doğrultusunda hastanın HIV pozitif olması, hekimin tedaviyi reddi için bir sebep değildir. Dolayısıyla danışanın gerektiği gibi tedavi olma hakkı elinden alınmıştır, kişi HIV ile yaşıyor ise hasta haklarından ve/veya gerektiği gibi teşhis ve tedavi hakkından mahrum kalır gibi bir düşünce modeli kabul edilemez ve hukuka aykırıdır. Danışana tüm bu hak ihlalleri ve Cumhuriyet Başsavcılığı, Hasta Hakları Birimi, TTB, TEİHK, Sağlık Bakanlığına yapılabilecek başvurular anlatılmıştır. Ancak danışan ifşa olmak endişesi ile hiçbir şikayet yoluna başvurmak istememiştir.

12. F BAŞVURUSU/ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Yabancı uyruklu olan danışan, düzenli yollardan Türkiye'ye gelmiş ve 2 aydır ikametgah izni vardır. Herhangi bir sağlık sigortası olmayan danışan Türkiye'de ilaçların pahalı olması sebebiyle ilaca erişememektedir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Kişinin Dokunulmazlığı ile Maddi ve Manevi Bütünlüğünü Koruma Hakkının İhlali (Anayasa md 17), Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkının İhlali (Anayasa md 56), Sosyal güvenlik hakkının ihlali (Anayasa md 60), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Sağlık hakkı, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde düzenlenmiş temel insan haklarından. Danışan maddi durumu yeterli olmadığı için ilaca erişememekte ve sağlığı bozulmaktadır. Bu durumda kendisinin hayatını kaybetme riski de mevcuttur. Her ne kadar Sağlık Bakanlığının HIV/AIDS Kontrol Programında yabancıların ilaca erişimi konusunda bir hedef belirlenmiş olsa da henüz uygulamaya geçilmiş bir faaliyet bulunmamaktadır. Danışana bu haklarının ihlal edildiğine dair bilgi verildi, Genel Sağlık Sigortasına başvuru koşulları anlatılmıştır. Sağlık Bakanlığına başvuru yapıp ardından TİHEK'e başvurabileceği anlatılmıştır. Danışan sınır dışı edilme korkusu sebebi ile herhangi bir başvuruda bulunmak istememiştir.

13. F BAŞVURUSU / ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Danışan iş başvurusu yapmış, mülakatları olumlu sonuçlanmış ve işe alınmıştır. İşe başlaması için gerekli sağlık raporunda HIV testinin de yapılması zorunlu kılınmıştır. HIV ile yaşayan danışan HIV statüsünün iş yeri tarafından öğrenilmesini istememektedir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

ILO'nun HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları başlıklı tavsiye metninde, bir işverenin çalışanından HIV statüsünü açıklamasını istemesinin bir gerekçesi olmayacağı düzenlenmiş ve işe giriş muayenesi ile rutin periyotlarda yapılan testlerde zorunlu HIV testine yer verilmemesi gerektiği ifade edilmiştir. Diğer bir husus hiç kimse rızası alınmadan tıbbi ameliyeye (uygulamaya) tabi tutulamaz. Danışana yapılan bu bilgilendirmelerden sonra; HIV testi dışındaki diğer zorunlu testleri yaptırıp bu şekilde belgelerini teslim edebileceği yönünde tavsiyeler verilmiştir. Son olarak hukuka aykırı HIV testi talebine ilişkin İl Çalışma Müdürlüğüne bildirim yapabileceği konusunda bilgi verilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan HIV testi hariç rızasının olduğu diğer testleri yaptırarak işyerine bu sonuçların yer aldığı raporu teslim etmiş ve işe başlamıştır.

14. T BAŞVURUSU / ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Danışan lenfoma sebebiyle ameliyata girmeden önce yapılan tahliller neticesinde HIV pozitif olduğunu öğrenmiştir. Ameliyat masasında narkoz almadan önce görevli sağlık personelleri danışanımıza "Nerden AIDS kaptın?" şeklinde sorular sormuş ve operasyon önce danışanı rahatsız edecek çeşitli söylemlerde bulunmuşlardır. Ameliyatı gerçekleştirmiş olan danışanı viziteye gelmiş olan hekim, danışanın babasının yanında "HIV pozitif olduğun için yaraların geç iyileşecektir." şeklinde hukuka aykırı bir yöntemle bilgilendirme yapmış, danışanın statüsünü ailesinin yanında açıklamıştır.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136),Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY md 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Sağlık personelinin ameliyat öncesi sergilediği tavır TCK'da düzenlenen ayrımcılık yasağının ihlalidir. Hekimin ise, danışanın babasının yanında tıbbi durumu hakkında rızası olmadan bilgi vermesi TCK'da düzenlenen özel hayatın gizliliği ihlalidir. Ayrıca HHY'de düzenlenen mahremiyete saygı gösterilmesi hakkının ihlalidir. Danışana konu ile ilgili şikayet edebileceği Cumhuriyet Savcılığı, Sağlık Bakanlığı, Hasta Hakları Birimi, TTB, TİHEK mercileri açıklandı. Ancak danışan mevcut sağlık durumu ile ilgili problemleri olduğu için şimdilik şikayet hakkını kullanmak istememiştir.

15. B BAŞVURUSU / ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

16 yaşındaki danışan ve velisi merkezimize telefon aracılığı ile ulaşmıştır. HIV pozitif olduğunu bir gün önce öğrenmiş olan lise öğrencisi danışan, teşhisin ertesi günü okula gitmiştir. Teşhisten dolayı kaygılı ve çok üzgün olan danışana öğretmenleri bir sorunu olup olmadığını sormuş ve danışan öğretmenleri ile HIV statüsünü paylaşmıştır. Öğretmenleri durumu hemen müdüriyete bildirmiş, okul müdürü ise danışana 1 hafta izin vermiş, evde dinlenip sağlığına dikkat etmesini tavsiye etmiştir. Ardından danışanın kayıtlı olduğu özel lisenin kurucusu telefonla danışanı arayıp 6 ay okula gelmemesini, izinli sayılacağını söylemiştir. Danışan ise okuluna ve normal hayatına devam etmek istemektedir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Eğitim ve Öğrenim Hakkının İhlal (Anayasa md 42, TCK md 112), Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Okul idaresinin danışandan okula gelmemesini istemesi, eğitim ve öğretim hakkının ihlalidir. Danışanın sağlık durumu okula gitmesine engel teşkil edecek nitelikte değildir. Öğretmenlerin ise danışanın kişisel verisi olan sağlık bilgisini okul müdürü ve okul yönetiminin duymasına sebep olması da özel hayatın gizliliğinin ihlalidir. Ayrıca verileri hukuka aykırı olarak verdikleri ve bunu bir mesleğin verdiği kolaylıkla yaptıkları için de suçun nitelikli halini işlemiş bulunmaktadır. Danışan ve velisine olayla ilgili şikayet mercileri anlatılmış; Cumhuriyet Savcılığı ve Milli Eğitim Bakanlığında şikayet edebileceği ayrıca Anayasal hakkı olan bu hakkının ihlal edildiği anlatılmıştır. Ancak danışan ve velisi ifşa olmak endişesi sebebiyle hukuk yoluna başvurmak istememiş; olay danışanın okul değiştirmesi ile noktalanmıştır.

16. İ BAŞVURUSU / ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

HIV ile yaşayan danışan ve eşi evlilik işlemleri sebebiyle aile hekimine başvurmuştur. Danışanın ilk yapılan tahlillerinde HIV testi sonucu pozitif çıkmıştır. Aile hekimi testi doğrulamaya göndermiş, çifte test sonuçları gelmeden evlilik için gerekli raporu vermeyeceğini beyan etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257), Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY md 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Evlilik öncesinde yapılması zorunlu testler Umumi Hıfzıssıhha Kanununda belirlenmiştir. Bu zorunlu testler arasında HIV testi bulunmamaktadır. Dolayısı ile evlilik için gerekli sağlık raporunun verilmesinde HIV testi sonucunu beklemek hekimin görevini yapmamasıdır. Bu da TCK gereğince suç teşkil etmektedir. Danışana Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunabileceği, aile hekimlerinden sorumlu hekime şikayet edebileceği, TTB'ye ve Sağlık Bakanlığına şikayette bulunabileceği anlatılmıştır. Ancak danışan ile görüşmemizden kısa bir süre sonra doğrulama sonucu aile hekimliğine geldiği için aile hekimi evlilik için gerekli raporu ibraz etmiş, danışan ise şikayet hakkını kullanmak istememiştir.

17. Z BAŞVURUSU / ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Danışan nişanlısı ile birlikte evlilik işlemleri için aile hekimliğine başvurmuştur. Yapılan ilk tahlilde danışanın HIV testi sonuçları pozitif çıkmıştır. Test sonuçlarını danışanın nişanlısının yanında açıklayan aile hekimi, danışanın nişanlısına hitaben "Bununla el sıkışma, öpüşme, cinsel ilişkiye girme, mümkün olduğunda uzak dur." gibi önerilerde bulunmuştur. Doğrulama sonucu henüz gelmemiş olan danışan aile hekiminin bu tavrından rahatsızlık duyduğunu dile getirmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257), Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY md 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Aile hekiminin davranışı öncelikle ayrımcılık yasağının ihlalidir ve suç teşkil eder. Bununla birlikte aile hekimi yanlış bilgi vermektedir. HIV bulaş yolları bellidir ve el sıkışma bunlardan biri değildir. Dolayısı ile HHY'de hekimin verdiği bilginin doğruluğundan kendisinin sorumlu olacağı işlendiği için, mesleki ihlalde de bulunduğu söylenebilir. Bunun yanında bilgi vermenin usulü gereği hastanın rızası olmadan sağlık bilgisini başkasının yanında paylaşması da TCK'da (md.136) düzenlenmiş olan kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme suçunun sübut bulmasına sebep olur. Danışana bu konuda izleyebileceği yollar anlatılmış ve Cumhuriyet Başsavcılığı, aile hekiminden sorumlu hekim, TTB, Sağlık Bakanlığı gibi mercilere başvurabileceği ile ilgili bilgi verilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan, başvuru konusunda tereddüt yaşamış ve başvuru mekanizmalarını kullanıp kullanmayacağına ilişkin karar verdiğinde derneğe ulaşacağını belirtmiştir.

18. M BAŞVURUSU / ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Başka bir ilde yaşayan ve HIV tedavisini şehir dışında sürdüren danışan, şeker hastalığı ile ilgili ikamet ettiği şehirde tahlil yaptırmıştır. Tahlillerde bilgisi olmadan HIV testi de yapılmış olup, doktor ziyaretinde doktorunun kendisine "Sen AIDS'lisin!" demesinden rahatsızlık duymuştur. Zaten HIV pozitif olduğunu biliyor olan danışan doktorun ayrımcı tavrından rahatsızlık duymuştur.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122), Mesleki standartların ihlali (İHBS md

4), Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi'nde (md.14), Hastaya Bilgi Verme Yükümlülüğü (HHY md.18)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Hekimin danışana uyguladığı tavır ayrımcılıktır. TCK'da düzenlenmiş olan bu maddeye dayanarak hekim hakkında suç duyurusunda bulunabileceği danışana anlatılmıştır. Ayrıca Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi'nde "Tabip ve diş tabibi, hastasına ümit vererek teselli eder." cümlesi yer almaktadır. Danışan AIDS evresinde değil, yalnızca HIV enfeksiyonu teşhisi almıştır bu sebeple kendisine "Sen AIDS'lisin!" söylemini damgalayıcı bir söylem şeklinde söylemek hekimlik etik yükümlülükleri ile bağdaşmamaktadır. Tüm bu unsurlar danışana açıklanmış ve şikayet mercileri anlatılmıştır. Ancak danışan ifşa olma endişesi sebebiyle herhangi bir işlem yapmak istemediğini belirtmiştir.

19. O BAŞVURUSU / ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Danışan kaynak ustası olarak bir fabrikada çalışmaktadır. Kızılay tarafından kan bağıışı için yapılan şirket ziyaretleri sırasında danışan kan bağıışında bulunmuş, Kızılay bağıış yapılan kanlara uyguladığı rutin testi uyguladığı sırada danışanın HIV testinin sonuçlarının pozitif çıktığını tespit etmiş, bunu danışana ve işverene bildirmiştir. Bunun üzerine işveren danışanı işten çıkarmıştır.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, İş Kanunu md 5), Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlali (Anayasa md 48-49, TCK 117)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Türk Kızılayı Kişisel Verilerin Korunma Kanunu kapsamında kişisel verileri sır saklama yükümlülüğü altında işleme yetkisine sahiptir. Ancak kişisel veri olan sağlık verisini kanuna aykırı şekilde verme ve/veya yayma hakkına sahip değildir. Dolayısı ile işverene verilen kişisel verilerle, kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme suçunun sübut bulunduğu söylenebilir. Danışana bu konuda bilgi verilmiş ve Türk Kızılayı hakkında suç duyurusunda bulunabileceği ve Kızılay'a konu ile ilgili başvuru yaptıktan sonra Kişisel Verileri Koruma Kurumuna şikâyette bulunabileceği anlatılmıştır. İşten çıkarılması ile ilgili olarak da, iş kanunu kapsamındaki tüm haklarını talep edebileceği, ayrıca işe iade ve ayrımcılık tazminatı da talep edebileceği danışana anlatılmıştır.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan ifşa olmak endişesi ve ilgili işyerinde çok kısa bir süredir çalışıyor olması sebebiyle böyle bir işyerinde çalışmak istemediğini dolayısıyla hiçbir hukuk yoluna başvurmak istemediğini belirtmiştir.

20. Y BAŞVURUSU / ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Kardeşi AIDS evresinde olup hastanede yoğun bakımda tedavi gören danışan, kardeşinin hekimlerinin tüm aile bireyleri yanında "Kardeşiniz AIDS'li, her şeye hazırlıklı olun her an ölebilir." şeklinde bir bilgilendirme yaptığını aktarmıştır. Danışan kardeşinin kendisine HIV ile yaşadığını daha önce söylemiş olduğunu, bu bilgiyi aile bireyleri ile paylaşmadığını ve doktorun paylaşmasından da rahatsızlık duyduğunu bildirmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY md 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Hekim hastasının kişisel verilerini kendisinden rıza almaksızın birinci derece akrabası dahi olmayan birden fazla kişinin içinde paylaşmıştır. TCK'da düzenlenen kişisel veriyi hukuka aykırı olarak verme suçunun

nitelikli halini işlemiştir. Ayrıca HHY ve TDN'deki bilgi verme ile ilgili hükümlere aykırı davranmıştır. Danışana konu ile ilgili Hasta Hakları Birimi, Sağlık Bakanlığı, TTB ve Cumhuriyet Savcılığına şikayette bulunabileceği anlatılmıştır.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan doktorun kariyerinin biteceği düşüncesi ile şikayette bulunmak istememiştir.

21. M BAŞVURUSU / ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Danışan Sosyal Güvenlik Kurumuna başvurarak MEDULA sisteminin üçüncü kişilere görünürlüğünü kapatmak talebini iletmıştır. Bu işlem sırasında kurumda çalışan memur danışana niçin bu işlemi yaptırmak istediğini sormuş ve sebebini belirtmezse ilgili işlemi yapmayacağını beyan etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257), Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122),

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Söz konusu memur, görev başındayken danışanın kişisel verilerini ele geçirmeye çalışmış ve talebini yerine getirmemiştir. TCK'da düzenlenen görevi ihmal suretiyle kötüye kullanma suçunun sübut bulduğunu söylemek mümkündür. Danışana konu ile ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına başvurabileceği konusunda bilgi verilmiştir.

22. E BAŞVURUSU / MART 2020

Başvuru Konusu:

İşe girişte talep edilen sağlık raporunda HIV testi yapıp rapora HIV statüsü yazılan 25 yaşındaki erkek danışan, statüsünü işveren ile paylaşmak istemediğini bu konuda nasıl bir yol izleyebileceğini sormuştur.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134, Biyotıp Sözleşmesi md 10, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY Madde 23), Mesleki standartların ihlali (İHBS Madde 4)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğin ekinde yer alan İşe Giriş/Periyodik Muayene Formunda HIV testinin sayılmadığı dolayısıyla HIV testinin işe giriş için ve periyodik muayenelerde zorunlu bir test olmadığı hususunda bilgi verilmiştir. Ayrıca, HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla ilgili ILO Uygulama ve Davranış Kuralları'na göre; iş için başvuranlardan ya da çalışanlardan HIV ile ilgili kişisel bilgi vermelerini istemenin herhangi bir gerekçesi olmayacağı anlatılmıştır. Çalışanların da bu tür bilgileri iş arkadaşlarına verme gibi yükümlülükleri olmayacağı ile işçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerektiği yer almakta olduğu hususu aktarılmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda hekiminden HIV testinin yer almadığı bir sağlık raporu alabileceği yönünde danışmanlık verilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan, verile danışmanlık doğrultusunda işe giriş sağlık raporu aldığı hekimi ile bir görüşme sağlamış ve ilgili hekim olması gerektiği gibi HIV testinin yer almadığı yeni bir sağlık raporu düzenlemiş, danışana vermiştir.

23. A BAŞVURUSU / MART 2020

Başvuru Konusu:

25 yaşındaki erkek danışanın HIV ilaçlarını aldığı eczane; kendisinden HIV ilaçları alan tüm HIV

statüsündeki kişileri bir whatsapp grubuna eklemiş ve 200'e yakın hastanın kişisel verilerini ifşa etmiştir. Bu whatsapp grubuna eklenen ve arada tanıdıklarının da olduğu kişilere statüsü ifşa olan danışan neler yapabileceği hususunda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma (TCK md 257), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY Madde 23), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4),

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Eczacı kendilerinden ilaç alan hastalarının görevi gereği bildiği kişisel verilerini ifşa ederek; Kişisel verileri yayma suçunu, Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçunu ve Görevi Kötüye kullanma suçlarını işlemiştir. Danışana yaşadığı hak ihlallerinin hem cezai alanda hem de hukuki alanda doğurduğu sonuçlar anlatılmış izleyebileceği yollar hakkında öneriler verilmiştir. Ancak danışan yargı mekanizmasında tekrardan ifşa olma korkusu yaşadığı için dava açma hakkını kullanmak istememiştir.

24. A BAŞVURUSU / MART 2020

Başvuru Konusu:

44 yaşında erkek danışan özel sektörde çalışmaktadır. Danışanın işyerinde yapılan rutin sağlık muayenesinde onamı alınmadan kendisine HIV testi yapılmış ve HIV statüsü ortaya çıkınca iş akdi feshedilmek istenmiştir. Danışan bu konuda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, İş Kanunu md 5), Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlali (Anayasa md 48-49, TCK 117)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğin ekinde yer alan İşe Giriş/Periyodik Muayene Formunda HIV testinin sayılmadığı belirtilmiş, dolayısıyla HIV testinin işe giriş için ve periyodik muayenelerde zorunlu bir test olmadığı hususunda bilgi verilmiştir. Ayrıca başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği konusunda danışmanlık sağlanmıştır. Zira ILO HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları'na göre; İş için başvuranlardan ya da çalışanlardan HIV'le ilgili kişisel bilgi vermelerini istemenin herhangi bir gerekçesi olamaz. Ayrıca, çalışanların da bu tür bilgileri iş arkadaşlarına verme gibi bir yükümlülükleri olamaz. İşçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerekmektedir. (m.4/7) Danışana bu bilgiler ışığında işveren ile tekrardan görüşmesi ve iş akdinin feshedilmesi durumunda işe iade davası, ayrımcılık tazminatı davası ile diğer işçilik alacaklarına ilişkin dava haklarının hatırlatılması yönünde danışmanlık verilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan işveren ile tekrar görüşme sağlamış ve iş akdinin feshi halinde tüm yasal yollara başvuracağını dile getirmiştir. Bunun üzerine işveren bir avukatla görüşme sağlamış ve iş akdinin feshi iradesinden geri adım atmıştır. Danışan tekrardan işe başlatılmıştır.

25. E BAŞVURUSU / MART 2020

Başvuru Konusu:

Danışanın yaptığı iş görüşmesinde işyeri hekimi tarafından e-devlet şifresi istenmiş ve danışanın şifresiyle girdiği e-nabız uygulamasından HIV statüsünü görmüştür. Bu durumun yasal bir dayanağı olup olmadığını merak eden danışan hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134, Biyotıp Sözleşmesi md 10, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY md 23)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana, Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımlandığı üzere; kişisel veri kavramının kişiye ait bütün bilgileri ifade etmekte olduğunu ad, soyad, doğum tarihi, ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini ortaya koyan bilgilerin değil sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, resim, görüntü, ses kayıtları, parmak izleri, sağlık bilgileri, genetik bilgiler, aile bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı belirlenebilir kılan tüm verilerin kişisel veri kapsamında olduğunu dolayısıyla HIV statüsünün de kişisel veri kapsamında korunduğunu ve ele geçirilmesinin yukarıda yer alan hak ihlallerini ortaya çıkaracağı konusunda danışmanlık verilmiş olup işyeri hekiminin e-devlet şifresini istemekle sadece HIV statüsü değil birçok kişisel veriyi ele geçirmeye teşebbüs suçunu işlediği ve böylesi bir durumda paylaşma zorunluluğunun olmadığı ayrıca eğer isterse yukarıda yazılı hak ihlallerinden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği hususunda danışmanlık verilmiştir.

26. E BAŞVURUSU / MART 2020

Başvuru Konusu:

Yeni işe başlayan danışandan işe giriş muayene raporu istenmiştir. Danışan işyeri hekimi tarafından istenen raporda HIV testi olduğunu ancak ayrımcılığa maruz kalacağı düşüncesiyle yaptırmak istemediğini beyan etmiştir ve bu konuda nasıl bir yol izleyebileceğini sormuştur.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS Madde 14, İHBS Madde 11, TCK Madde 122, Biyotıp Sözleşmesi md.11), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY Madde 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğin ekinde yer alan İşe Giriş/Periyodik Muayene Formunda HIV testinin sayılmadığı belirtilmiş, dolayısıyla HIV testinin işe giriş için ve periyodik muayenelerde zorunlu bir test olmadığı hususunda bilgi verilmiştir. Ayrıca başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihlallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği konusunda danışmanlık sağlanmıştır. Zira ILO HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları'na göre; İş için başvuranlardan ya da çalışanlardan HIV'le ilgili kişisel bilgi vermelerini istemenin herhangi bir gerekçesi olamaz. Ayrıca, çalışanların da bu tür bilgileri iş arkadaşlarına verme gibi bir yükümlülükleri olamaz. İşçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerekmektedir. Danışana bu bilgiler ışığında işveren ile tekrardan görüşmesi ve iş akdinin feshedilmesi durumunda işe iade davası, ayrımcılık tazminatı davası ile diğer işçilik alacaklarına ilişkin dava haklarının hatırlatılması yönünde danışmanlık verilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan aldığı danışmanlık doğrultusunda işyeri hekimi ile görüşmüş ve İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğin ekinde yer alan İşe Giriş/Periyodik Muayene Formuna uygun rapor vermesinin yeterli olacağı söylenmiştir. Danışan bu şekilde rapor vermiş ve akabinde işe başlamıştır.

27. İ BAŞVURUSU / MART 2020

Başvuru Konusu:

Danışan grip aşısı için gittiği sağlık ocağında HIV statüsünü söylemesi üzerine hekim tarafından kendisine "HIV'i nasıl kaptın sen" şeklinde hukuka aykırı bir soru sorulmuş ve danışan ayrımcı bir muameleye maruz bırakılmış ve aşı olmadan sağlık ocağından çıkmıştır.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkının İhlali (Anayasa md 56), Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md.11), Tıbbi Özen Gösterilmesi (HHY, md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 14), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihlallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği konusunda danışmanlık sağlanmıştır ayrıca konuya ilişkin; Hasta Hakları Birimi ile Tabipler Odasına başvurulmuş ayrıca Sağlık Bakanlığının Alo 184 Sağlık Hizmetleri Şikayetleri ve Hizmetler Hakkında Bilgi Alma hattına şikayet kaydı oluşturabileceği söylenmiştir. Ancak Covid-19 salgını sürecinden ötürü bu başvuruları ertelemek istediğini söyleyen danışan eğer bir başvuru yapmak isterse derneğimize ulaşacaktır.

28. E BAŞVURUSU / MART 2020

Başvuru Konusu:

Arkadaşı daha yeni tanı alan danışan, arkadaşının HIV statüsünü yöneticisiyle paylaştığını ve yöneticisinin HIV statüsünü yönetim kuruluna aktaracağını söylediğini belirtmiş ve bunun önüne geçebilmek için nasıl bir yol izlemeleri gerektiğini sormuştur.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134),

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana, Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımlandığı üzere; kişisel veri kavramının kişiye ait bütün bilgileri ifade etmekte olduğunu ad, soyad, doğum tarihi, ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini ortaya koyan bilgilerin değil sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, resim, görüntü, ses kayıtları, parmak izleri, sağlık bilgileri, genetik bilgiler, aile bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı belirlenebilir kılan tüm verilerin kişisel veri kapsamında olduğunu dolayısıyla arkadaşının HIV statüsünün de kişisel veri kapsamında korunduğunu ve işveren dahil hiç kimseye paylaşmak zorunda olmadığı ancak yöneticisiyle zaten paylaştığı için yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda kişisel verilerin kişinin bilgisi ve rızası dışında 3. kişilere verilmesi Türk Ceza Kanunu 136. maddesinde Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme Veya Ele Geçirme Suçunun oluşmasına sebebiyet verecek olup maddeye göre "Kişisel verileri, hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." Dolayısıyla rıza olmaksızın kişisel verilerin 3. kişilere verilmesi, yayılması ve ele geçirilmesi TCK 136. madde kapsamında suç olduğu dolayısıyla bu durumu yöneticisine aktarıp, HIV statüsünün yönetim kurulu ile paylaşılmasının önüne geçebileceği yönünde danışmanlık verilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışanın arkadaşı verdiğimiz bilgiler doğrultusunda yöneticisiyle bir görüşme sağlamış ve bu görüşme sonrası danışanın statüsünün yönetim kuruluyla paylaşılmayacağı bilgisi verilmiştir.

29. Y BAŞVURUSU / MART 2020

Başvuru Konusu:

Covid-19 salgınından ötürü kronik hastalık raporu alıp çalışmak istemeyen danışan, HIV statüsünde olduğunu gösterir raporu işvereni ile paylaşmış bunun üzerine işveren danışanı işten çıkarmak istemiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, İş Kanunu md 5), Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlali (Anayasa md 48-49, TCK md 117)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihاللlerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği ayrıca işe iş akdinin feshi halinde iade davası ile ayrımcılık tazminatı davası açabileceği hususunda danışmanlık verilmiş bu doğrultuda işveren ile tekrar görüşmesi yönünde danışmanlık verilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışana ulaşılamadığı için son durum bilinmemektedir.

30. E BAŞVURUSU / MART 2020

Başvuru Konusu:

Gıda sektöründe çalışan danışan kendisinden rutin işyeri muayenesinde HIV testi istendiğini ancak ayrımcılığa uğrama korkusundan ötürü vermek istemediğini bu konuda ne yapabileceği hususunda hukuki danışmanlık istemiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Gıda iş kolunda çalışanlarına rutin muayene şartı Kanun değişikliği ile kaldırılmış olup, Hijyen Eğitimi Yönetmeliği ile çalışanlara yönelik hijyen eğitimi verilmesi şartı getirilmiştir. Yine söz konusu yönetmelikte, gıda üretim, satış yerleri ve toplu tüketim yerleri ile insan bedenine temasın söz konusu olduğu temizlik hizmetlerine yönelik işlerde çalışmaya engel hastalıklar sayılmıştır. HIV ile enfekte bireyler besinlerle bulaşma açısından tehlike arz etmediği gibi bahsi geçen düzenlemede de çalışmaya engel hastalıklar arasında yer almamaktadır. Diğer bir husus ILO'nun HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları başlıklı tavsiye metninde, bir işverenin çalışanından HIV statüsünü açıklamasını istemesinin bir gerekçesi olmayacağı düzenlenmiş ve işe giriş muayenesi ile rutin periyotlarda yapılan testlerde zorunlu HIV testine yer verilmemesi gerektiği ifade edilmiştir. Son olarak hiç kimse rızası alınmadan tıbbi ameliyeye(uygulamaya) tabi tutulamaz. Danışana yapılan bu bilgilendirmelerden sonra; HIV testi dışındaki diğer zorunlu testleri yaptırıp bu şekilde belgelerini teslim edebileceği yönünde tavsiyeler verilmiştir. Son olarak hukuka aykırı HIV testi talebine ilişkin İl Çalışma Müdürlüğüne bildirim yapabileceği konusunda bilgi verilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan HIV testini yaptırmamıştır. Şimdilik bir sorun yaşanmamıştır.

31. A BAŞVURUSU / MART 2020

Başvuru Konusu:

Danışanın HIV statüsünü MEDULA sisteminden gören işyeri hekimi bu durumu işveren ile paylaşacağını söylemiştir. Danışan bu konuda neler yapabileceğine ilişkin hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY md 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2),

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana; işyeri hekiminin, işçilerle olan ilişkisinin aynı zamanda hasta-hekim ilişkisi olduğu bu bağlamda hekimlik meslek etik ve kurallarına uymakla yükümlü olduğu açıklanmıştır. Bunun yanında İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğe göre işyeri hekiminin, görevlerini yaparken, işverenin ve işyerinin meslek sırları, ekonomik ve ticari durumları

hakkındaki bilgiler ile işçinin kişisel sağlık dosyasındaki bilgileri gizli tutmakla yükümlü olduğu anlatılmıştır. İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanlarının görevlerini mesleğin gerektirdiği etik ilkeler ve mesleki bağımsızlık içerisinde yürütmesi gerektiği anlatılmıştır. Bu konuda gerekli hukuki danışmanlık sağlanmış olup danışan bu doğrultuda işyeri hekimi ile tekrar görüşmeye yönlendirilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

İşyeri hekimi görüşme neticesinde, danışanın sağlık verilerini işveren ile paylaşmayacağını belirtmiş ve paylaşmamıştır.

32. H BAŞVURUSU / MART 2020

Başvuru Konusu:

Hastanede HIV statüsünden ötürü ayrımcı davranışlara maruz kaldığını ve HIV statüsünden ötürü muayene edilmediğini aktaran danışan(danışan uğradığı ayrımcılığın detaylarını vermek istememiştir) statüsünü hekimler veya diğer sağlık çalışanları ile paylaşma zorunluluğu olup olmadığı hususunda hukuki yardım talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS Madde 14, İHBS Madde 11, TCK Madde 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Mesleki standartların ihlali (İHBS Madde 4), Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlali (İHBS Madde 2, HHY Madde 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4), Tıbbi Gereklere Uygun Teşhis, Tedavi ve Bakım (HHY, md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Tıbbi Özen Gösterilmesi (HHY, md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 14), İnsanın Üstünlüğü Hakkının İhlali (İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesi Md 2,)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana tıbbi işlemlerde kullanılan malzemelerin ve enfeksiyon önleme kurallarının standart olduğu ve HIV statüsündeki bireyler için özel bir önleme gerek olmadığı hususunda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve yaşadığı hak ihlallerine ilişkin suç duyurusunda bulunabileceği gibi Hasta Hakları Birimine, Cimer'e ve Sağlık Bakanlığının Alo 184 Sağlık Hizmetleri Şikayetleri ve Hizmetler Hakkında Bilgi Alma hattına da şikayet kaydı oluşturabileceği şeklinde bilgi verilmiştir.

33. M BAŞVURUSU / MART 2020

Başvuru Konusu:

Danışan HIV Enfeksiyonu tanısı aldığı gün hekiminin kendisine "Sen AIDS'sin!" demesi üzerine fenalaşıp bayıldığını, akabinde intihar etmeyi planladığını belirtmiş, doktorunun bu tavrından büyük rahatsızlık duyduğundan bahsetmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY md 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21), Bilgi Verme Yükümlülüğü (HHY md 15)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Hekimlerin hastalara bilgi vermek yükümlülüğü Hasta Hakları Yönetmeliği'nde tanımlanmıştır. Hekimin yönetmeliğe ve meslek etiği kurallarına uygun olarak hastayı paniğe sokmayacak, sarsmayacak uygun bir yöntemle tanıyı açıklaması gerekir. Kaldı ki bu bilginin doğru verilmesi de bir yükümlülüktür; danışan tanı aldığı anda dahi AIDS evresinde değil, yalnızca HIV ile enfekte olmuş durumdadır. Dolayısı ile danışana "sen AIDS'sin" cümlesinin kurulması aslında yanlış bilgiyi işaret etmektedir. Danışana bu detaylardan bahsedildi, ilgili hekimi hastanenin Hasta Hakları Birimine, Sağlık Bakanlığına, ilgili Tabip Odasına şikayet edebileceği anlatıldı.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan yaşadığı olaydan psikolojik olarak sarsıldığı için herhangi bir başvuru yapmak istemediğini belirtmiştir.

34. F BAŞVURUSU / MART 2020

Başvuru Konusu:

Danışan derneği aradığı tarihten 1 yıl önce HIV pozitif tanısı almış ve tedaviye başlamıştır. İlk kontrolleri yapıldığında viral yükü belirlenemez seviyeye inmiş ve kanında virüs saptanamaz konuma gelmiştir. Hekiminin eksik bilgi vermesi veya hiç bilgi vermemesi sebebiyle danışan kanında virüsün saptanamaz seviyeye indiğinde şifa bulduğunu düşünmüş, ilaç kullanmaya devam etmesi gerektiğini bilmediği için de ilaçlarını almayı bırakmıştır. Yaklaşık 1 yıl sonra çeşitli rahatsızlıkları meydana geldiği için tekrar hastaneye başvurmuş ve HIV testi sonucunun pozitif olduğunu görmüştür.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Bilgi Verme Yükümlülüğü (HHY md 15)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Hekimin hastaya bilgi verme yükümlülüğü Hasta Hakları Yönetmeliği'nde düzenlenmiştir. Hekimin yönetmeliğe ve meslek kurallarına uygun olarak hastanın anlayabileceği bir şekilde tanıyı ve tedaviyi ifade etmesi gerekir. Hekimin bu yükümlülüğü yerine getirmemesi hasta hakları ihlali olarak değerlendirilir. Danışana bu konuyu şikayete taşıyabileceği anlatılmış, konu ile ilgili Sağlık Bakanlığı, ilgili Tabip Odası, hastanenin Hasta Hakları Birimine şikayet başvurusu yapılabileceği anlatılmıştır. Danışan öncelikle tedavisine devam etmek istediğini belirterek herhangi bir başvuru yapmak istemediğini bildirmiştir.

35. N BAŞVURUSU / MART 2020

Başvuru Konusu:

Covid-19 salgını sebebiyle İçişleri Bakanlığı tarafından yayımlanan genelgede "kronik hastalığı bulunanların" sokağa çıkma yasağı kapsamında olduğunun belirtilmesi üzerine, HIV ile yaşayan danışan genelgeye uyumlu davranmak adına işyerinden izin alıp evinde izole olmak istemektedir. Ancak işyerine ibraz ettiği sağlık raporunda "enfeksiyon hastalıkları kliniğinde kronik enfeksiyon tedavisi görmektedir" ibaresine rağmen, hastalığının ismi yazmadığı için sağlık raporu kabul edilmemiştir. HIV statüsünü işyeri ile paylaşmak istemeyen danışan, kronik hastalığı olduğu halde işe devam etmek zorunda kalmıştır.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

İçişleri Bakanlığı tarafından yayımlanan genelgede, kronik hastalıklardan bahsedilmiş ancak yasak kapsamında olan kronik hastalıklar arasına HIV'in olup olmadığı konusunda herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından kronik hastalıklar listesine alınan HIV için özellikle bir düzenleme yapılmamıştır. Ancak kamu kurumu ve özel işyerlerinde HIV sebebi ile Covid-19 önlemleri kapsamında çalışanlara idari izin verildiği gözlemlenmiştir. Bu konuda genelgede boşluk olduğu çıkarımını yapmak yerinde olur. Bunun yanında Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na göre ve yine Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'na göre sağlık bilgilerinin gizli tutulması gerekir. Ancak Covid-19 salgın sürecinde HIV ile yaşayan kişiler sağlık bilgilerinin ileride ayrımcılığa uğramamak adına işyerleri ile paylaşmamayı tercih etmektedirler. Haklı olan bu tercih ile ilgili Sağlık Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı veya Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından herhangi bir düzenleme ve açıklama getirilmemiştir. Kısacası HIV ile yaşayan kişilerin salgın süreci nasıl hareket etmesi ile ilgili hiçbir düzenleme yapılmamıştır.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışanın kabul edilmeyen sağlık raporuna ilişkin olarak İl Sağlık Müdürlüğüne dilekçe gönderilmiş, kişisel verilerin gizliliği hatırlatılmıştır. Dilekçe cevabı henüz gelmemiş olup derneğimizce takip edilmektedir.

36. M Başvurusu / Mart 2020

Başvuru Konusu:

Danışan cerrahi operasyon öncesinde kan tahlilleri yapılırken hekimine HIV pozitif olduğunu söylemiştir. Bunun üzerine hekimi tüm işlemleri durdurup ameliyatı iptal etmiştir. Hekim ile telefonda yapılan

görüşme sonucunda, hekim ameliyatı iptal etmesinin gerekçesini "Hastamız bana AIDS'li olduğunu hiç söylemedi." cümlesi ile ifade etmiştir. Sonuç olarak Covid-19 salgını sebebiyle danışanın daha yüksek risk altında olduğunu ve bu riski almanın danışan açısından uygun olmadığını belirterek ameliyatı iptal ettiğini açıklamıştır. Danışan ise ameliyatının iptal edilmesinden ötürü kendini dışlanmış ve damgalanmış hissettiğini ifade etmiş, ayrımcılığa uğradığını belirtmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS Madde 14, İHBS Madde 11, TCK Madde 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Öncelikle danışan hekiminin belirttiği gibi "AIDS" evresinde değildir. Düzenli ilaç tedavisi gören HIV ile yaşayan bir bireydir. AIDS ve HIV aynı anlama gelmediği için ve bu terimler bir hekim tarafından zikredildiği için teriminin doğru kullanılması gerekir. İkinci olarak, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) HIV ile yaşayan kişilerin Covid-19 açısından diğer insanlarla aynı riski taşıdığını belirtmektedir. Ancak Sağlık Bakanlığının Genelgesi doğrultusunda pandemi süresince elektif ameliyatların iptal edilmesinin takdiri hekime bırakıldığı için hekimin ameliyatı erteleme opsiyonunun mevcut olduğu danışana ifade edilmiştir. Somut olayda hekimin salt HIV statüsüne bağlı olarak ameliyatı reddettiği iddia edilemeyecek olsa dahi, danışanın cümleleri ile danışan HIV statüsünü açıkladıktan sonra doktorun ötekileştiren bir tavır sergilemiştir. Danışana bununla ilgili Hasta Hakları Birimine, ilgili Tabip Odasına, Cumhuriyet Başsavcılığına, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna şikayet için başvurabileceği açıklanmıştır ancak danışan şimdilik bir başvuru yapmak istemediğini belirtmiştir.

37. V BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu: İşe giriş sağlık raporunda HIV testi istenen 32 yaşındaki erkek danışan, testi vermek istemediğini ve bu konuda hukuki destek talep ettiğini beyan etmiştir

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

ILO'nun HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları başlıklı tavsiye metninde, bir işverenin çalışanından HIV statüsünü açıklamasını istemesinin bir gerekçesi olmayacağı düzenlenmiş ve işe giriş muayenesi ile rutin periyotlarda yapılan testlerde zorunlu HIV testine yer verilmemesi gerektiği ifade edilmiştir. Diğer bir husus hiç kimse rızası alınmadan tıbbi ameliyete (uygulamaya) tabi tutulamaz. Danışana yapılan bu bilgilendirmelerden sonra; HIV testi dışındaki diğer zorunlu testleri yapıp bu şekilde belgelerini teslim edebileceği yönünde tavsiyeler verilmiştir. Son olarak hukuka aykırı HIV testi talebine ilişkin İl Çalışma Müdürlüğüne bildirim yapabileceği konusunda bilgi verilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan, HIV testini yaptırmazsa dikkat çekeceğini ve ifşa olacağını düşünmüş, iş başvurusunu geri çekmiştir.

38. M Başvurusu / Nisan 2020

Başvuru Konusu: HIV statüsü sebebiyle işten çıkarılan 28 yaşındaki erkek danışan ilaçlarını almaya devam edebilmesi için için sigortalılık konusunda hukuki destek talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlali (Anayasa md 48-49, TCK md 117), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihlallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği ayrıca işe iade davası ile ayrımcılık tazminatı davası açabileceği hususunda danışmanlık verilmiş ancak danışan aynı işyerinde çalışmak istemediğini beyan etmiş ve sadece ilaçlarını almak istediğini aktarmıştır. Bunun üzerine danışana sigortalılık açısından şu bilgiler verilmiştir; Türkiye'de 1 Ekim 2008 tarihi itibarı ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu çerçevesinde SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı'na tabi olanlar SGK çatısı altında birleşmiştir. Söz konusu kanuna göre çalışanlar yine aynı kanunun 4. maddesinde yer aldığı şekilde a,b ve c olarak kategorize edilmiştir. Eski adı ile SSK'ya prim ödeyen, bir iş yerinde sözleşmeli olarak çalışan kişiler 4A kapsamında değerlendirilirler. Eski adı Bağ-Kur olan 4B, hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına bağımsız çalışanlar ile isteğe bağlı sigorta primi ödeyenleri kapsar. Eski sistemde Emekli Sandığı'na bağlı devlet memurları ise 4C kapsamında değerlendirilirler.

4A,4B,4C kapsamında olmayanların ise zorunlu olarak genel sağlık sigortası kapsamına alındığı ve aylık o yıl için belirlenen bir miktarda yatırılan prim karşılığı GSS'li olduğu söylenmiştir. Danışanın prim ödeme durumunun olmadığını belirtmesi üzerine gelir testi için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına müracaat edebileceğini ve verilen karar üzerine prim ödemediği GSS'li olabileceği aktarılmıştır.

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışan başvurusunu yapmak için Kaymakamlığa gitmiş ancak salgın kapsamında hiçbir önlem alınmadığı ve kurumun içi çok kalabalık olduğu için başvuru yapmaktan vazgeçtiğini ve bu süreç geçtikten sonra başvuru yapacağını aktarmıştır.

39. Ç BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışanın acil olması gereken ameliyatı için gün verilmiş ancak danışanın HIV statüsünde olduğunu paylaşması üzerine hekim ameliyatı yapmayacağını belirtmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma (TCK md 257), Tıbbî özen gösterilmesinin ihlali (HHY md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Tıbbî gereklere uygun teşhis tedavi ve bakımın ihlali (HHY md 11), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Sağlık hizmetlerine adaletle uygun erişim hakkının ihlali (İHBS md 2, HHY md 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4), Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığının ihlali (Anayasa md 17)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Hekimin tedaviyi reddi, Hekimlik Meslek Etik Kuralları ile Tıbbi Deontoloji Tüzüğü'nde belirtilmiştir. Bu belgeler ışığında hekim; kendi uzmanlık alanı söz konusu değilse, bilgisi veya tıbbi imkanları yeterli değilse, hastaya faydalı olamayacağını düşünüyorsa, hekim ile hasta arasındaki sadakat/güven ilişkisi zedelenmişse, hastanın farklı bir hekim veya sağlık kurumu tarafından tedavi edilmesinin hasta açısından yararlı olacağına inanıyorsa, durumun acil olmaması ve hastanın başka bir hekime bırakılma imkanın varsa, şiddet veya tehditle karşı karşıya ise tedaviyi reddedebilir. Bunun haricindeki durumlarda hekimin tedaviyi reddetmesi bireylerin hak ihlali ile karşılaşmasına sebep olacaktır. Bu hükümler doğrultusunda hastanın HIV pozitif olması, hekimin tedaviyi reddi için bir sebep değildir. Hastanın HIV pozitif olması durumunda uygulanamaz. Danışana başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihlallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği konusunda danışmanlık sağlanmıştır ayrıca konuya ilişkin; Hasta Hakları Birimi ile Tabipler Odasına başvuru yapabileceği ile ayrıca Sağlık Bakanlığının Alo 184 Sağlık Hizmetleri Şikayetleri ve Hizmetler Hakkında Bilgi Alma hattına şikayet kaydı oluşturabileceği aktarılmış danışan tüm bu yollara salgın sürecinden sonra başvurmak istediğini aktarmış ve ameliyat üzere salgından ötürü zor koşullarda başka bir ile gitmiştir.

40. A BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışana yaklaşık bir yıl önce, işyerinde yapılan rutin sağlık muayenelerinde onayı alınmadan HIV testi yapılmış ve HIV statüsü öğrenilince istifaya zorlanmış ve bunun sonucunda istifa etmiştir. Maruz kaldığı hak ihlallerinin etkisiyle yaşadığı psikolojik sıkıntılardan ötürü istifa ettiği zaman yargı mekanizmalarına başvurmamış olan danışan şu anda işe dönmek için dava açmak istediğini beyan etmiş bu konuda hukuki destek talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlali (Anayasa md 48-49, TCK md 117), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

İş Kanununun 20/1 maddesine göre işe iade davası fesih bildiriminden itibaren 1 ay içinde açılmalıdır. Dolayısıyla danışana işe iade davasının zamanaşımına uğramasından ötürü işe iade davası açmasının mümkün olmadığı ancak ayrımcılık tazminatı davası ile diğer işçilik alacaklarına ilişkin dava haklarına ilişkin dava açılabilirliği yönünde bilgi verilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan iş akdi feshedildiğinde işçilik alacakları aldığı, işe dönüşü olmayacaksa ayrımcılık tazminatı davasını açmak istemediğini belirtmiştir.

41. K BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışanın eşi tutuklanmış ve tutuklanmasının üzerinden 26 gün geçmesine rağmen halen daha cezaevinde kendisine ilaçları verilmemiştir. Danışan derneğe ulaşmış ve nasıl bir yol izleyebileceğine ilişkin hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Sağlık Hakkı (AY Madde 56-17, TCK 257), Sağlık Hizmetlerinde Adaletle ve Hakkaniyete Uygun Erişim Hakkı (İHBS Madde 2, HHY Madde 5, İHBS Madde 2,3,4, HHY Madde 23), Tıbbi Gereklere Uygun Teşhis Tedavi ve Bakım (HHY Madde 11)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışanın kaldığı cezaevi müdürü ile görüşme sağlanıp yukarıda yazılı hak ihlalleri sıralanmış ve danışana derhal ilaçlarını temin etme yükümlülükleri hatırlatılmıştır.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Yaptığımız görüşmeden bir sonraki gün danışanın eşine ilaçları verilmiştir.

42. B BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

İşyerinde Covid-19 testi yapılan danışan, işverenin Covid-19 test sonuçlarına bakmak için e-devlet şifresini istediğini ve işverenin, e-devlet şifresinden HIV statüsünü öğrenme ihtimali olduğu için vermek istemediğini beyan etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134) Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136),

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana, Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımladığı üzere; kişisel veri kavramının kişiye ait bütün bilgileri ifade etmekte olduğunu ad, soyad, doğum tarihi, ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini

ortaya koyan bilgilerin değil sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, resim, görüntü, ses kayıtları, parmak izleri, sağlık bilgileri, genetik bilgiler, aile bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı belirlenebilir kılan tüm verilerin kişisel veri kapsamında olduğunu ve dolayısıyla kişinin e-devlet portalında yer alan bilgilerin kişisel veri kapsamında olduğundan ötürü işveren dahil kimseyle şifresini paylaşmak zorunda olmadığını ve işverene bunu talep etmenin yukarıda sayılan ihlalleri oluşturduğundan bahisle vermek zorunda olmadığı yönünde hukuki danışmanlık verilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan işvereni danışmanlıkta verilen bilgiler doğrultusunda görüşmüş ve sadece test sonucunu paylaşmıştır.

43. M BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışanda işe giriş muayenesinde HIV testi istenmiş danışan vermek istemediği için hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS Madde 14, İHBS Madde 11, TCK Madde 122, Biyotıp Sözleşmesi md11), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY Madde 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğin ekinde yer alan İşe Giriş/Periyodik Muayene Formunda HIV testinin sayılmadığı belirtilmiş, dolayısıyla HIV testinin işe giriş için ve periyodik muayenelerde zorunlu bir test olmadığı hususunda bilgi verilmiştir. Ayrıca başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihlallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği konusunda danışmanlık sağlanmıştır. Zira ILO HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları'na göre; İş için başvurularından ya da çalışanlardan HIV'le ilgili kişisel bilgi vermelerini istemenin herhangi bir gerekçesi olamaz. Ayrıca, çalışanların da bu tür bilgileri iş arkadaşlarına verme gibi bir yükümlülükleri olamaz. İşçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerekmektedir. Danışana bu bilgiler ışığında işveren ile tekrardan görüşmesi ve iş akdinin feshedilmesi durumunda işe iade davası, ayrımcılık tazminatı davası ile diğer işçilik alacaklarına ilişkin dava haklarının hatırlatılması yönünde danışmanlık verilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan işyeri hekimi ile görüşmüş ve İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğin ekinde yer alan İşe Giriş/Periyodik Muayene Formuna uygun rapor vermesinin yeterli olacağı söylenmiştir. Danışan bu şekilde rapor vermiş ve akabinde işe başlamıştır.

44. A BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışanda işe giriş muayenesinde HIV testi istenmiş danışan vermek istemediği için hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS Madde 14, İHBS Madde 11, TCK Madde 122, Biyotıp Sözleşmesi md11), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY Madde 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğin ekinde yer alan İşe Giriş/Periyodik Muayene Formunda HIV testinin sayılmadığı belirtilmiş, dolayısıyla HIV testinin işe giriş için ve periyodik muayenelerde zorunlu bir test olmadığı hususunda bilgi verilmiştir. Ayrıca başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihlallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği konusunda danışmanlık sağlanmıştır. Zira ILO HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları'na göre; İş için başvurularından ya da çalışanlardan HIV'le ilgili kişisel bilgi vermelerini istemenin herhangi bir gerekçesi olamaz. Ayrıca, çalışanların da bu tür bilgileri iş arkadaşlarına verme gibi bir yükümlülükleri olamaz. İşçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerekmektedir. Danışana bu bilgiler ışığında işveren ile tekrardan görüşmesi ve iş akdinin feshedilmesi durumunda işe iade davası, ayrımcılık tazminatı davası ile diğer işçilik alacaklarına ilişkin dava haklarının hatırlatılması yönünde danışmanlık verilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan HIV testi dışında kalan testleri yaptırmış ve işe girmiştir.

45. C BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışan arkadaşı için aramış olup, kamu personeli olan arkadaşının HIV statüsü idare tarafından öğrenilince, Devlet Memurları Kanunu 137. Maddesi uyarınca görevinden uzaklaştırılmıştır.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, İş Kanunu md 5), Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlali (Anayasa md 48-49, TCK md 117)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışanın arkadaşına, başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihlallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği ile görevden uzaklaştırılma kararına ilişkin İdari Yargıda yürütmeyi durdurma istemli iptal davası açılacağı konusunda bilgi verilmiştir. Zira Devlet Memurları Kanununun ilgili maddesine bakılırsa eğer ortada uzaklaştırma şartlarına ilişkin bir maddenin olmadığı ve uzaklaştırmanın hukuka aykırı olduğu belirtilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan, arkadaşının yaşadığı bu olaydan ötürü psikolojik açıdan sıkıntılı bir süreç geçirdiğini eğer dava açmak isterse dernekle iletişime geçeceğini iletmıştır.

46. Y Başvurusu / Nisan 2020

Başvuru Konusu:

Danışan, işyeri hekiminin Medula sistemi üzerinden HIV statüsünü gördüğünü ve kendisine bu konu hakkında sorular sorduğunu söylemiştir. Covid-19 salgınından ötürü danışanı izne çıkarmak isteyen işyeri hekimi danışana statüsünü işverene söyleyebileceğini söylemiştir. İşverenin HIV statüsünü bilmesini istemeyen danışan dernekten hukuki destek talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY md23)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana, işyeri hekiminin, işçilerle olan ilişkisinin aynı zamanda hasta-hekim ilişkisi olduğu bu bağlamda hekimlik meslek etik ve kurallarına uymakla yükümlü olduğu açıklanmıştır. İşyeri Hekimi ve Diğer

Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğe göre işyeri hekiminin, görevlerini yaparken işverenin ve işyerinin meslek sırları, ekonomik ve ticari durumları hakkındaki bilgiler ile işçinin kişisel sağlık dosyasındaki bilgileri gizli tutmakla yükümlü olduğu anlatılmıştır. İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanlarının görevlerini mesleğin gerektirdiği etik ilkeler ve mesleki bağımsızlık içerisinde yürütmesi gerektiği anlatılmıştır. Bu görüşme doğrultusunda işyeri hekimi ile statüsünün gizli kalmasını istediğine dair bilgi vermesi yönünde danışmanlık verilmiş ve izin konusunda işyeri hekiminin işverene HIV statüsünü bildirmeden işçinin izne ayrılmasının uygun sağlığı açısından daha uygun olduğuna ilişkin bir yazının yeterli olacağı söylenmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan henüz işyeri hekimi ile görüşmemiştir.

47. A BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışana, yeni işe başlayacağı şirketin işe giriş muayenesinde kendisinin onayı alınmadan HIV testi yapılmış ve danışan HIV statüsü öğrenilince işe alınmamıştır.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, İş Kanunu md 5), Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlali (Anayasa md 48-49, TCK 117)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili ILO Davranış Kuralları doğrultusunda gerekli hukuki danışmanlık sağlanmış ve HIV enfeksiyonunun, işten çıkarma için bir gerekçe olamayacağı ayrıca HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla ilgili ILO Uygulama ve Davranış Kuralları'na göre iş için başvuranlardan ya da çalışanlardan HIV'le ilgili kişisel bilgi vermelerini istemenin herhangi bir gerekçesi olamayacağı ayrıca, çalışanların da bu tür bilgileri iş arkadaşlarına verme gibi bir yükümlülükleri olamayacağı ile işçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerektiği yer almaktadır. Dolayısıyla işçi veya işçi adayından HIV/AIDS testinin istenmesi ve test sonucuna göre işçi adayının işe alınmaması veya işçinin iş sözleşmesinin feshedilmesi veyahut yenilenmemesi durumu açıkça ayrımcılıktır. Bu husus hem taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelere hem de ulusal düzeydeki mevzuatımıza aykırıdır. HIV testi Kan ve Kan Ürünleri Yönetmeliği'nde sayılan haller (kan ve organ bağışçıları) ile Genel Kadınlar Ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler Ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü'nde sayılan haller bakımından zorunlu tutulmuştur. Dolayısıyla işe girişlerde HIV testi istenmesi hukuka aykırıdır ve söz konusu vaka için yargı mekanizmalarına başvuru hazırlığı yapılmaktadır.

48. G BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Yabancı uyruklu olan, 3 yıldır Türkiye'de ikametgâh izni bulunan danışan normal şartlarda HIV tedavisinde kullanılan ilaçları için ülkesinde gidiş geliş yaptığını, ancak Covid-19 salgını sebebiyle ülkesine gidememesi sebebi ile şu an ilaca erişiminin olmadığını belirtmiştir. HIV statüsü öğrenildiğinde deport edileceği endişesi yaşayan danışan ilaca erişim için ne yapması gerektiği konusunda bilgi talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Kişinin Dokunulmazlığı ile Maddi ve Manevi Bütünlüğünü Koruma Hakkının İhlali (Anayasa md 17), Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkının İhlali (Anayasa md 56), Sosyal güvenlik hakkının ihlali (Anayasa md 60), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Yabancı uyruklu, düzenli yollarla Türkiye'ye gelmiş olan kişiler Türkiye'de en az 1 yıl ikametgâh izni ile kaldıktan sonra Genel Sağlık Sigortasına başvuru hakkı kazanırlar. Bu şartlarda aylık primi ödeyerek

ücretsiz HIV teşhisi ve tedavisi alabilme şansları vardır. Ayrıca çalışma izni ile Sosyal Güvenlik Kurumu nezdinde sigortalı olarak çalıştıkları zaman HIV Enfeksiyonu teşhis ve tedavisine ücretsiz erişebildikleri danışana anlatılmıştır.

49. Y BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Sağlık personeli olan danışan devlet hastanesinde işe başlarken rızası dışında kendisine HIV testi yapılmış ve sonucu pozitif çıkmıştır. Hastanenin enfeksiyon hekimi ile tedavi için görüştüğünden birkaç gün sonra başhekim tarafından çağırılmıştır; ancak görüşmeye gitmemiştir. Durumun mesai arkadaşları ve hastane yönetimi tarafından bilinmesini istemeyen danışan bilgilerinin başhekim de dahil olmak üzere üçüncü kişilerle paylaşılmasından rahatsızlık duyduğunu dile getirmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışan başhekim ile görüşmeye gitmediği için başhekimin danışan ile ilgili sağlık verilerini öğrenip öğrenmediği bilginiz dışındadır. Ancak danışana yine de herhangi bir ihlal olması durumu göz önünde bulundurularak bilgi verildi: Eğer hastanedeki enfeksiyon hekimi ilgili durumu başhekim veya hastaneden herhangi bir kimse ile paylaşmış ise bu kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme suçunun nitelikli halini doğurmaktadır. Bu konuda suç duyurusunda bulunabileceği anlatıldı. Ayrıca hekim ve hasta arasındaki gizliliği ihlal etmiş olacaktır. Danışana hak ihlalinin olduğu durumda başvurabileceği merciler anlatılmıştır.

50. A BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışanın eşi, danışanın HIV enfeksiyonu tanısını onayı olmadan akrabalarıyla paylaşmıştır.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana, Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımladığı üzere; kişisel veri kavramının kişiye ait bütün bilgileri ifade etmekte olduğunu ad, soyad, doğum tarihi, ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini ortaya koyan bilgilerin değil sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, resim, görüntü, ses kayıtları, parmak izleri, sağlık bilgileri, genetik bilgiler, aile bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı belirlenebilir kılan tüm verilerin kişisel veri kapsamında olduğunu dolayısıyla HIV statüsünün de kişisel veri kapsamında korunduğunu ve onayı dışında 3. kişilerle paylaşılmasının yukarıdaki hak ihlallerini doğuracağı ve suç duyurusunda bulunabileceği söylenmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan, eşi ile bu bilgiler doğrultusunda konuşmak istediğini herhangi bir yola başvurmak istemediğini belirtmiştir.

51. V BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışanın ilaçlarını satın aldığı eczacı, danışanın bilgi ve rızası dışında babasını aramış ve "Oğlunuzun ilaçları hazır gelip alabilir." şeklinde sözler söylemiştir. Danışanın babası bunun üzerine danışanın üzerine gitmiş "Neyin var, niye bizimle paylaşmıyorsun?" şeklinde sorularla danışanın kişisel verilerini öğrenmek istemiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana, Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımladığı üzere; kişisel veri kavramının kişiye ait bütün bilgileri ifade etmekte olduğunu ad, soyad, doğum tarihi, ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini ortaya koyan bilgilerin değil sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, resim, görüntü, ses kayıtları, parmak izleri, sağlık bilgileri, genetik bilgiler, aile bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı belirlenebilir kılan tüm verilerin kişisel veri kapsamında olduğunu dolayısıyla sağlık bilgilerinde kişisel veri kapsamında korunduğunu ve onayı dışında 3. kişilerle paylaşılmasının yukarıdaki hak ihlallerini doğuracağı ve suç duyurusunda bulunabileceği söylenmiştir

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan, eczacı ile bu bilgiler doğrultusunda konuşmak istediğini iletmış herhangi bir mekanizmaya başvurmak istememiştir.

52. U BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışanın bir tanıdığı, danışanın HIV enfeksiyonu tanısını onayı olmadan başka ortak arkadaşlarıyla paylaşmış, onlara "Bu AIDS'li!" şeklinde söylemlerde bulunmuştur.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:

Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136),

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana, Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımladığı üzere; kişisel veri kavramının kişiye ait bütün bilgileri ifade etmekte olduğunu ad, soyad, doğum tarihi, ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini ortaya koyan bilgilerin değil sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, resim, görüntü, ses kayıtları, parmak izleri, sağlık bilgileri, genetik bilgiler, aile bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı belirlenebilir kılan tüm verilerin kişisel veri kapsamında olduğunu dolayısıyla HIV statüsünün de kişisel veri kapsamında korunduğunu ve onayı dışında 3. kişilerle paylaşılmasının yukarıdaki hak ihlallerini doğurduğunu ve arkadaşı hakkında suç duyurusunda bulunabileceği söylenmiştir

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan, arkadaşı ile bu bilgiler doğrultusunda konuşmak istediğini ve eğer bu duruma bir son vermezse suç duyurusunda bulunmak için bizlerle tekrardan iletişime geçeceğini aktarmıştır.

53. E BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Estetik ameliyat öncesi HIV pozitif olduğunu öğrenen danışanın ameliyatı iptal edilmiştir. Danışana HIV testinin pozitif çıktığı bilgisini hemşire vermiştir. Doktorun ameliyatı iptal ettiği bilgisi de hemşire tarafından verilmiştir. Tedaviye başlamış ve ilaçlarını düzenli olarak kullanan danışan, birkaç ay sonra ameliyat olmak adına tekrar hekimle iletişime geçtiğinde asistanı tarafından, hastanenin HIV pozitif birine ameliyat yapmayı kabul etmediği belirtilmiştir. Ayrımcılığa uğrayan danışan konu ile ilgili şikayette bulunmak istemiştir.

Başvuruda Tespit Edilen Hak İhlalleri:

Kişinin Dokunulmazlığı ile Maddî ve Manevî Bütünlüğünü Koruma Hakkının İhlali (Anayasa md 17), Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkının İhlali (Anayasa md 56), Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257), Tıbbî özen gösterilmesinin ihlali (HHY md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Tıbbî gereklere uygun teşhis tedavi ve bakımın ihlali (HHY md

11), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlali (İHBS Madde 2, HHY Madde 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4)

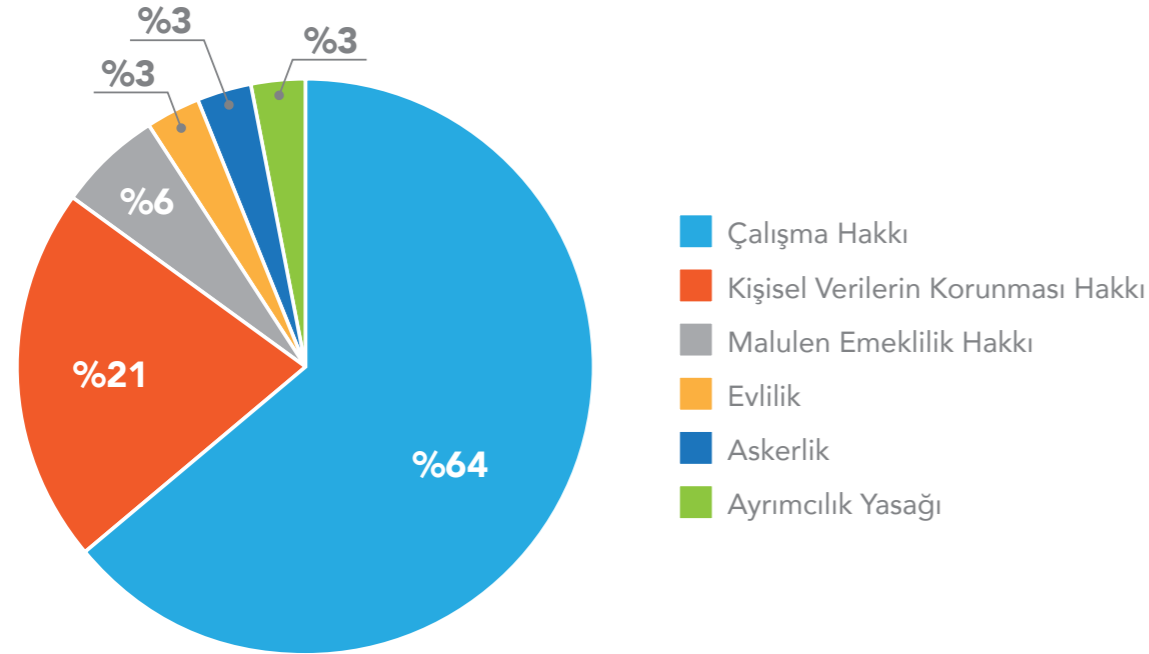
Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Hekimin tedaviyi reddi, Hekimlik Meslek Etik Kuralları ile Tıbbi Deontoloji Tüzüğü'nde belirtilmiştir. Bu belgeler ışığında hekim; kendi uzmanlık alanı söz konusu değilse, bilgisi veya tıbbi imkanları yeterli değilse, hastaya faydalı olamayacağını düşünüyorsa, hekim ile hasta arasındaki sadakat/güven ilişkisi zedelenmişse, hastanın farklı bir hekim veya sağlık kurumu tarafından tedavi edilmesinin hasta açısından yararlı olacağına inanıyorsa, durumun acil olmaması ve hastanın başka bir hekime bırakılma imkanının varsa, şiddet veya tehditle karşı karşıya ise tedaviyi reddedebilir. Bunun haricindeki durumlarda hekimin tedaviyi reddetmesi bireylerin hak ihlali ile karşılaşmasına sebep olacaktır. Bu hükümler doğrultusunda hastanın HIV pozitif olması, hekimin tedaviyi reddi için bir sebep değildir. Hastanenin HIV pozitif birine hizmet vermeyi reddetmesi de hem ayrımcılık hem de hekim yönünden görevi kötüye kullanma suçunu doğurur. Danışana Cumhuriyet Savcılığı ve Tabip Odasına şikayette bulunması için dilekçe yazılmış, danışanla dilekçe paylaşılmıştır. Ayrıca danışan ilgili hekimi ve hastaneyi Cimer'e şikayet etmiştir. Bir diğer ihlal ise HHY'de düzenlenmiş olan bilgi verme yükümlülüğü ile ilgilidir. Özellikle HIV Enfeksiyonu gibi hassas tanılarda hekimin bilgilendirmeyi bizzat yapması gerekirdi. Hemşirenin hastaya tanı açıklaması, hekimin bilgi verme yükümlülüğünün ihlali anlamına gelir. İlgili şikayetlerde bu konulara da değinilmiştir.

HUKUKİ BİLGİ VERİLEN ANCAK HAK İHLALİ TESPİT EDİLEMİYEN VAKALAR

Pozitif Yaşam Derneği olarak 2005 yılından bu yana HIV ile yaşayan kişilerin uğradığı hak ihlalleri ile mücadele etmeyiz. Özellikle Covid-19 salgınının gündemin büyük bir bölümünü işgal ettiği bu dönemde, dernek merkezlerimize gelen başvurular arasında henüz bir hak ihlali ile karşılaşmamış, ancak HIV statüsü sebebiyle zorluklarla karşılaşmış, hukuki bilgiye ihtiyaç duyan danışanlarımız da mevcuttur. Şöyle ki, Covid-19 salgını sırasında kronik hastalığı olan bireyler koruma altına alınmış, sağlık otoriteleri tarafından salgının en çok risk taşıyan özneleri olarak ifade edilmişlerdir. Kronik hastalığı olanlar kategorisinde değerlendirilen HIV ile yaşayan kişiler hakkında ise herhangi bir açıklama yapılmamış, yok sayılmışlardır. Bu durum karşısında HIV ile yaşayan bireyler ağırlıklı olarak iş hayatında HIV statüsünü açıklaması gerekip gerekmediğini, sağlığını korumak için izne ayrılmak amacıyla sağlık raporu ibraz etmeleri gerekip gerekmediğini tahlil edebilmek adına derneğimizden hukuki bilgi talep etmişlerdir. Bunun yanında HIV ile yaşayan kişilerin hayatlarında karşılaşılabileceği çeşitli zorluklar karşısında nasıl bir yol izleyebileceklerine dair danışmanlık verdiğimiz durumlar da azımsanamayacak ölçüde fazladır.

HUKUKİ BİLGİ TALEP EDİLEN KONULAR

1.Y BAŞVURUSU/ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Danışana çalıştığı şirkette kişisel sağlık verilerinin işlenmesini de içeren bir onay formu imzalatılmak istenmiş ancak danışan bu formu imzalamak istemediğinden derneğe ulaşmıştır.

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana Kişisel Verilerin Korunması Kanununda verilerin sadece kullanım amacı ile sınırlı miktarının edinilebileceğini, amaç kapsamında kullanılabilirliğini ve saklanabileceğini düzenlemektedir. Bu nedenle işverenler, işçiye ait verileri, ancak işçinin işe yatkınlığıyla ilgili ve iş sözleşmesinin ifası için zorunlu olduğu ölçüde elinde bulundurabilecektir. İşveren kayıtlarında bulunan ancak iş ilişkisi ile ilgili olmayan bilgiler, artık işverenler için hukuki sorumluluk doğmasına sebep olacaktır. Dolayısıyla kişisel verilere erişim noktasında aldıkları onamların sadece iş ilişkisi içinde edinilen bilgiler olacağı hususu anlatılmıştır. ILO'nun HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları'na göre; İşçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerektiği hususu danışana anlatılmıştır ve kişisel sağlık verilerinin işlenmesine onay vermek zorunda olmadığı yönünde danışmanlık verilmiştir.

2-K BAŞVURUSU/ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Arkadaşı HIV+ olan aynı zamanda seks işçiliği yapan danışan, arkadaşının gözüne alınması halinde kendisine HIV testi yapılırsa bundan ötürü ceza alıp alamayacağı hususunda derneğimizden hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana, HIV+ olmanın herhangi bir suçun unsuru olmadığı konusunda bilgi verilmiş ayrıca kanunda suç olarak düzenlenmeyen herhangi bir durum veya eylemden ötürü kimsenin ceza alamayacağı belirtilmiştir.

3-R BAŞVURUSU/ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Seks işçisi olan danışan gözüne alınır ve kendisine HIV testi yapılırsa gözüne alınıp alınmayacağına ilişkin hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana, HIV+ olmanın herhangi bir suçun unsuru olmadığı konusunda bilgi verilmiş ayrıca kanunda suç olarak düzenlenmeyen herhangi bir durum veya eylemden ötürü kimsenin ceza alamayacağı belirtilmiştir.

4-H BAŞVURUSU/ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Kamu personeli olan danışan; kamu personellerinin kişisel verilerinin artık Bakanlık bünyesinde bir sistemde toplanacağını ve bu konuda işyerinin kendisinden onay talep ettiğini belirtmiştir. Eğer onay verirse ve HIV statüsü öğrenilirse memuriyetine ilişkin bir sıkıntı yaşayıp yaşamayacağı hususunda dernekten hukuki destek talep etmiştir.

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana Kişisel Verilerin Korunması Kanununda verilerin sadece kullanım amacı ile sınırlı miktarının edinilebileceğini, amaç kapsamında kullanılabilirliğini ve saklanabileceğini düzenlediği anlatılmış ayrıca HIV statüsünün 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda sayılan memurluğa engel hallerden olmadığı hususunda danışmanlık verilmiştir.

5-H BAŞVURUSU/ŞUBAT 2020

Başvuru Konusu:

Hemşire olarak çalışan danışan, iş arkadaşının hastaların cinsel yönelimlerine göre tahminde bulunup kişisel sağlık verilerini gizlice ele geçirdiğini, en son HIV statüsündeki bir hastanın verilerine bakıp hakkında başkalarıyla konuştuğunu ve bu durumdan rahatsız olduğunu belirtip bu konuda ne yapabileceği hususunda dernekten hukuki destek talep etmiştir.

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana iş arkadaşının aslında Kişisel Verileri Ele Geçirme Suçu işlediği hususu anlatılmış ve suç duyurusunda bulunabileceği, diğer yandan mesleki etik kurallara da aykırı hareket ettiği bu sebeple hakkında disiplin soruşturması yapılabilmesi için İdareye şikayet dilekçesi verebileceği söylenmiştir ancak danışan bir sonuç alamayacağı düşüncesiyle herhangi bir mekanizmaya başvurmak istememiştir.

6-A BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Ceza infaz kurumuna hükümlü olarak girmeden önce bedelli askerlik için para yatıran danışanın eşi cezaevinde HIV enfeksiyonu tanısı almıştır. Bedelli askerlik için eşinin yatırdığı parayı almak isteyen danışan neler yapabileceğine ilişkin hukuki destek istemiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

HIV statüsündeki bireyler askerlikten muaf sayıldığı için danışana, cezaevinden eşinin sağlık dosyasını talep edebileceği ve alacağı sağlık dosyasında bulunan HIV statüsünü gösteren rapor ve çıkarılacak özel vekaletname ile Askerlik Şubesine başvurup eşinin yatırmış olduğu parayı geri alabileceği konusunda danışmanlık verilmiş ve danışanın cezaevinden sağlık dosyası talep edebilmesi için dilekçe yazılmıştır.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan dilekçeyi cezaevine vermiş ve cezaevinden kendisine iki gün içinde sağlık dosyasının verileceğine ilişkin bilgi almıştır. Ancak Covid-19 salgınından ötürü Adalet Bakanlığının aldığı tedbirler kapsamında cezaevlerine giriş-çıkışlar yasaklanmış, danışan Askerlik Şubesine başvuruyu ertelemek zorunda kalmıştır.

7-S BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Polis olan danışan HIV Enfeksiyonu tanısı almıştır. Bu durumda mesleğine son verilip verilmeyeceğini merak eden danışan bu konuda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Emniyet Teşkilatı Sağlık Şartları Yönetmeliği'nde yer alan "HIV pozitif olanlar öğrenciliğe kabul edilmezler." maddesine göre HIV enfeksiyonu tanısı almış kişiler polis okuluna kabul edilmezler. Ancak yönetmelikte polis olduktan sonra HIV enfeksiyonu tanısı alan kişilerin mesleklerine son verileceği ile ilgili bir hüküm bulunmamaktadır. Bahse konu yönetmelikte her bir hastalık için A,B, C, D, E olarak belirli bir rapor dilimi vardır ve emniyet teşkilatındaki kişiler o dilime göre sınıflandırılır. HIV statüsü C diliminde olup; Sağlık kurulu raporuna göre, A-B-C dilimi sağlık şartlarını taşıdıkları tespit edilenler, aynı hizmet sınıfında çalışmaya devam ederler. Dolayısıyla danışana Yönetmelik doğrultusunda bilgi verilmiş ve çalışmasında bir engel olmadığı hususu anlatılmıştır.

8-M BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Özel bir şirkette çalışan danışan, Covid-19 salgını sürecinde HIV statüsünden ötürü ücretsiz izne ayrılma hakkının olup olmadığı konusunda danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

İş Kanununa göre yıllık iznini başka bir şehirde geçirecek olan işçiye, talep etmesi durumunda verilen 4 günlük ücretsiz yol izni ile doğum nedeniyle raporlu olan kadın işçinin, raporu bitiminde talep etmesi durumunda, 6 aya kadar kullanabildiği ücretsiz doğum izninin dışındaki ücretsiz izinlerde işçinin onayı ve rızası aranmaktadır. Bu bakımdan işçinin rızası ve onayı olmadan işveren işçileri tek taraflı olarak ücretsiz izne çıkartamaz. Bununla birlikte, "ücretsiz izin" Yargıtay kararlarına göre karşılıklı muvafakatle kullanılan bir haktır. Koronavirüsü tehlikesi düşünüldüğünde, işçilerin istemesi halinde işverenlerin mümkün olduğunca bu hakkı kullandırmaları gerekmektedir. Ücretsiz izin hakkını kullanan işçinin kullandığı izinler daha sonra yıllık izninden düşülemez. Tüm bu bilgiler doğrultusunda danışana eğer isterse ve işverenin de onayı olursa ücretsiz izin alabileceği yönünde danışmanlık verilmiştir.

9-M BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Özel bir kurumda çalışan danışan, Covid-19 salgını sürecinde HIV statüsünden ötürü ücretsiz izne ayrılma hakkının olup olmadığı konusunda danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

İş Kanununa göre yıllık iznini başka bir şehirde geçirecek olan işçiye, talep etmesi durumunda verilen 4 günlük ücretsiz yol izni ile doğum nedeniyle raporlu olan kadın işçinin, raporu bitiminde talep etmesi durumunda, 6 aya kadar kullanabildiği ücretsiz doğum izninin dışındaki ücretsiz izinlerde işçinin onayı ve rızası aranmaktadır. Bu bakımdan işçinin rızası ve onayı olmadan işveren işçileri tek taraflı olarak ücretsiz izne çıkartamaz. Bununla birlikte, "ücretsiz izin" Yargıtay kararlarına göre karşılıklı muvafakatle kullanılan bir haktır. Koronavirüsü tehlikesi düşünüldüğünde, işçilerin istemesi halinde işverenlerin mümkün olduğunca bu hakkı kullandırmaları gerekmektedir. Ücretsiz izin hakkını kullanan işçinin kullandığı izinler daha sonra yıllık izninden düşülemez. Tüm bu bilgiler doğrultusunda danışana eğer isterse ve işverenin de onayı olursa ücretsiz izin alabileceği yönünde danışmanlık verilmiştir.

10-A BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Kamu personeli olan danışan, Covid-19 salgınından ötürü işe gitmek istemediğini eğer mümkünse HIV statüsünden ötürü malulen emekli olmak istediğini beyan etmiş ve bu konuda danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Malulen emekli olabilmek için gerekli şartlar kanunda sayılmış olup ilk ve en önemli şart, çalışma gücünde en az yüzde 60 kayıp olduğuna dair sağlık kurulu raporudur. Diğer bir husus; kişi, kişinin en az 1.800 gün prim ödemesi veya prim ödemesini borçlanma ile 1.800 güne tamamlaması gerekmektedir. Görüldüğü üzere malulen emeklilik için sayılan şartlarda ayrıca herhangi bir hastalık özel olarak sayılmadığı gibi HIV statüsü de özel olarak sayılmamıştır. Dolayısıyla malulen emekli olabilmek için HIV statüsünden bağımsız olarak kanunda sayılan şartların olup olmadığına bakılmalıdır. Bu sebeple danışana salgından ötürü; Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığının 13.3.2020 tarihli ve E.12362 sayılı yazısında, "...Hamilelerin, yasal süt izni kullananların, engelli çalışanların, yönetici pozisyonundakiler hariç 60 yaş ve üzerinde olanların, Sağlık Bakanlığının belirlediği dezavantajlı grupların (bağışıklık sorunu olanlar, kanser hastaları, kronik solunum yolu hastaları, obezite ve diyabet, kalp ve damar hastaları, organ nakli olanlar kronik hastalar) 16 Mart tarihinden itibaren 2 hafta idari izinli sayılmaları... Cumhurbaşkanımızca uygun görülmüştür." denilmiş, 22 Mart 2020 tarihli mükerrer Resmi Gazetede yayımlanan 2020/4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesinde de, "Daha önce, COVID-19 kapsamında idari izinli sayılanlar, yeni bir karar verilinceye kadar idari izinli sayılmaya devam edecekler; yıllık veya mazeret izni kullanabilecekleri belirtilen çalışanlar da bu genelge kapsamında belirlenecek usul ve esaslar dahilinde idari izinli sayılabileceklerdir." denilmektedir. Sonuç olarak, 12362 sayılı yazı ile 2020/4 sayılı Genelgeyi birlikte değerlendirdiğimizde; HIV statüsündeki çalışanların idari izinli sayılması gerektiğini değerlendirdiğimizi dolayısıyla idari izinli sayılabileceği hususu aktarılmış ve bu yönde danışmanlık verilmiştir.

11-C BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Daha yeni tanı alan bankada çalışan erkek danışan, tanısını bankanın sağlık biriminin göreceğini ve ifşa edilme korkusu ile işini kaybetme korkusu yaşadığını söylemiş bu konuda hukuki destek talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana, Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımlandığı üzere; kişisel veri kavramının kişiye ait bütün bilgileri ifade etmekte olduğunu ad, soyad, doğum tarihi, ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini ortaya koyan bilgilerin değil sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, resim, görüntü, ses kayıtları, parmak izleri, sağlık bilgileri, genetik bilgiler, aile bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı belirlenebilir kılan tüm verilerin kişisel veri kapsamında olduğunu dolayısıyla HIV statüsünün de kişisel veri kapsamında korunduğunu ve işveren dahil hiç kimseyle paylaşmak zorunda olmadığı ve e-nabız sisteminde bilgilerinin yalnızca kendisinin görüntüleyebileceği seçeneği seçerek böyle bir ihtimalin önüne geçebileceği

anlatılmışsada danışan bankacı olması sebebiyle ilaçlarını alabilmesi için sağlık biriminin mutlaka tanısını görmesi gerektiğini söylemiş ve bu sebeple ifşa edilmekten korktuğunu söylemiştir. Bunun üzerine danışana yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda kişisel verilerin kişinin bilgisi ve rızası dışında 3. kişilere verilmesi Türk Ceza Kanunu 136. maddesinde Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme Veya Ele Geçirme Suçunun oluşmasına sebebiyet verecek olup maddeye göre "Kişisel verileri, hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." Dolayısıyla rıza olmaksızın kişisel verilerin 3. kişilere verilmesi, yayılması ve ele geçirilmesi TCK 136. madde kapsamında suç olduğu dolayısıyla bu durumu bankanın sağlık birimine aktarması ve hak ihlaline uğraması halinde yasal haklarını kullanacağını söylemesi yönünde danışmanlık verilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan, HIV statüsünü sağlık birimi ile paylaşmış ayrıca danışmanlık neticesinde hakları doğrultusunda statüsünün gizli kalması gerektiği hususunu dile getirmiştir ve bu hususa dikkat edileceği yönünde bir cevap almıştır.

12-R BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Covid-19 salgınından ötürü işe gitmek istemeyen danışan, HIV statüsünü paylaşmak istemediği için başka birimlerden rapor alma imkanının olup olmadığı hususunda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

İstirahat raporu verme hususunun hekim veya sağlık kurulu takdirinde olan bir konu olduğunu ancak bununla birlikte işçilerin sık sık rapor almak suretiyle işe gelmedikleri durumlarda Yargıtay'ın, sık sık rapor almanın işveren bakımından haklı fesih sebebi sayılabileceğine dair kararları olduğu hususu hatırlatılmıştır.

13-G BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Covid-19 salgınından ötürü işe gitmek istemeyen danışan, HIV statüsünü paylaşmak istemediği için başka birimlerden rapor alma imkanının olup olmadığı hususunda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

İstirahat raporu verme hususunun hekim veya sağlık kurulu takdirinde olan bir konu olduğunu ancak bununla birlikte işçilerin sık sık rapor almak suretiyle işe gelmedikleri durumlarda Yargıtay'ın, sık sık rapor almanın işveren bakımından haklı fesih sebebi sayılabileceğine dair kararları olduğu hususu hatırlatılmıştır.

14-Ş BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Kamu personeli olan danışan, Covid-19 salgınından ötürü işe gitmek istemediğini eğer mümkünse HIV statüsünden ötürü malulen emekli olmak istediğini beyan etmiş ve bu konuda danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Malulen emekli olabilmek için gerekli şartlar kanunda sayılmış olup ilk ve en önemli şart, çalışma gücünde en az yüzde 60 kayıp olduğuna dair sağlık kurulu raporudur. Diğer bir husus; kişi, kişinin en az 1.800 gün prim ödemesi veya prim ödemesini borçlanma ile 1.800 güne tamamlaması gerekmektedir. Görüldüğü üzere malulen emeklilik için sayılan şartlarda ayrıca herhangi bir hastalık özel olarak sayılmadığı gibi HIV statüsü de özel olarak sayılmamıştır. Dolayısıyla malulen emekli olabilmek için HIV statüsünden bağımsız olarak kanunda sayılan şartların olup olmadığına bakılmalıdır. Bu sebeple danışana salgından ötürü; Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığının 13.3.2020 tarihli ve E.12362 sayılı yazısında, "...Hamilelerin, yasal süt izni kullananların, engelli çalışanların, yönetici pozisyonundakiler hariç 60 yaş ve üzerinde olanların, Sağlık Bakanlığının belirlediği dezavantajlı grupların (bağışıklık sorunu olanlar, kanser hastaları, kronik solunum yolu hastaları, obezite ve diyabet, kalp ve damar hastaları, organ nakli olanlar kronik hastalar) 16 Mart tarihinden itibaren 2 hafta idari izinli sayılmaları.... Cumhurbaşkanımızca uygun görülmüştür." denilmiş, 22 Mart 2020 tarihli mükerrer Resmi Gazetede yayımlanan 2020/4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesinde de, "Daha önce, COVID-19 kapsamında idari izinli sayılanlar, yeni bir karar verilinceye

kadar idari izinli sayılmaya devam edecekler; yıllık veya mazeret izni kullanabilecekleri belirtilen çalışanlar da bu genelge kapsamında belirlenecek usul ve esaslar dahilinde idari izinli sayılabileceklerdir." denilmektedir. Sonuç olarak, 12362 sayılı yazı ile 2020/4 sayılı Genelgeyi birlikte değerlendirdiğimizde; HIV statüsündeki çalışanların idari izinli sayılması gerektiğini değerlendirdiğimiz dolayısıyla idari izinli sayılabileceği hususu aktarılmış ve bu yönde danışmanlık verilmiştir.

15-M BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Polis olan danışan 22 Mart 2020 tarihli mükerrer Resmi Gazetede yayımlanan 2020/4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi uyarınca izinli sayılmak için HIV statüsünü bildirir belge vermeyi düşündüğünü ancak statüsünün ifşa olması halinde işine son verilmesi kaygısı yaşadığı için hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Emniyet Teşkilatı Sağlık Şartları Yönetmeliği'nde yer alan "HIV pozitif olanlar öğrenciliğe kabul edilmezler." maddesine göre HIV Enfeksiyonu tanısı almış kişiler polis okuluna kabul edilmezler. Ancak yönetmelikte polis olduktan sonra HIV Enfeksiyonu tanısı alan kişilerin mesleklerine son verileceği ile ilgili bir hüküm bulunmamaktadır. Bahse konu yönetmelikte her bir hastalık için A,B, C, D, E olarak belirli bir rapor dilimi vardır ve emniyet teşkilatındaki kişiler o dilime göre sınıflandırılır. HIV statüsü C diliminde olup; Sağlık kurulu raporuna göre, A-B-C dilimi sağlık şartlarını taşıdıkları tespit edilenler, aynı hizmet sınıfında çalışmaya devam ederler. Dolayısıyla danışana Yönetmelik doğrultusunda bilgi verilmiş ve HIV statüsünü bildirir rapor sunması halinde HIV statüsü sebebiyle meslekten çıkarılma gibi bir durumun hukuka aykırı olacağı hususunda danışmanlık verilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan rapor sunmuş ve idari izne ayrılmıştır.

16-U BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Danışanın çalıştığı işyeri kronik rahatsızlığı bulunan kişilere 14 gün ücretsiz izin vereceğini açıklamış ve kronik rahatsızlığı olanların bu rahatsızlığı belgelenmeleri istenmiştir. Danışan ayrımcılığa uğrama ihtimalinden ötürü HIV statüsünü paylaşmak istememiş ancak başka bir bölümden sağlık raporu alıp alamayacağı konusunda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

İstirahat raporu verme hususunun hekim veya sağlık kurulu takdirinde olan bir konu olduğunu ancak bununla birlikte işçilerin sık sık rapor almak suretiyle işe gelmedikleri durumlarda Yargıtay'ın, sık sık rapor almanın işveren bakımından haklı fesih sebebi sayılabileceğine dair kararları olduğu hususu hatırlatılmıştır.

17-E BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Özel bir şirkette çalışan danışan, yayınlanan genelgelerin izin konusunda kendilerini kapsayıp kapsamadığını öğrenmek istemiş bu konuda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana, 22 Mart 2020 tarihli mükerrer Resmi Gazetede yayımlanan 2020/4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile 12362 sayılı yazı ile 2020/4 sayılı Genelgenin Kamu Çalışanlarına Yönelik Tedbirleri kapsadığı bilgisi dolayısıyla izin hususunda halen daha İş Kanunundaki ücretli-ücretsiz izin hükümlerinin geçerli olduğu hususu aktarılmıştır.

18-B BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Danışanın çalıştığı şirket kronik hastalığı olan kişilere istirahat izni vereceğini açıklamıştır ancak danışan ayrımcılığa uğrama korkusundan ötürü HIV statüsünü paylaşmak istememiş başka bir bölümden sağlık

raporu alıp alamayacağı konusunda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

İstirahat raporu verme hususunun hekim veya sağlık kurulu takdirinde olan bir konu olduğunu statüsünü paylaşmak istemiyorsa eğer ILO HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları doğrultusunda paylaşmak zorunda olmadığı bilgisi verilmiştir.

19-EBAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Sağlık çalışanı olan danışan Covid-19 salgınından ötürü idari izinli sayılıp sayılmayacağı hususunda danışmanlık almak istemiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana Sağlık Bakanlığının yayınladığı açıklamada "COVID-19 salgını sebebiyle, Genel Müdürlüğümüz merkez ve taşra teşkilatında çalışan tüm personelin ikinci bir emre kadar yıllık izinleri iptal edilmiştir. Yıllık iznin bir sebebe binaen alınmış olması fark etmemektedir. 657 sayılı Kanununun 104 üncü maddesi çerçevesinde alınmış olan evlilik, ölüm, analık izni veya 105 inci madde çerçevesinde alınan refakat izni ve 108 inci madde çerçevesinde alınan aylıksız iznin iptali söz konusu değildir. Tüm personele tebliğ edilmesi ve gerekli hassasiyet gösterilmesi hususunda gereğini rica ederim." ifadelerinin yer aldığı dolayısıyla izinli sayılamayacağı hususunda bilgi verilmiştir.

20-B BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

HIV statüsünü işyeri hekimi ile paylaşacak olan danışan işyeri hekiminin HIV statüsünü işvereni ile paylaşmasından korkmakta ve paylaşmaması için nasıl bir yol izlemesi gerektiğini sormaktadır.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana; işyeri hekiminin, işçilerle olan ilişkisinin aynı zamanda hasta-hekim ilişkisi olduğu bu bağlamda hekimlik meslek etik ve kurallarına uymakla yükümlü olduğu yine İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğe göre işyeri hekiminin, görevlerini yaparken, işverenin ve işyerinin meslek sırları, ekonomik ve ticari durumları hakkındaki bilgiler ile işçinin kişisel sağlık dosyasındaki bilgileri gizli tutmakla yükümlü olduğu, İşyeri hekimini ve iş güvenliği uzmanlarının görevlerini mesleğin gerektirdiği etik ilkeler ve mesleki bağımsızlık içerisinde yürütmesi gerektiği anlatılmıştır. Ayrıca İş Sağlığı Uluslararası Komisyonu Genel Sekreterliği (ICOH) tarafından 2002 yılında güncellenen İş Sağlığı profesyonelleri için 1992 Etik Kurallarına göre; İş sağlığı gözetimi yapılırken işçilerin onamı alınmalı, yapılacak muayenelerin olası olumlu ve olumsuz sonuçları anlatılmalı, muayenelerin sonuçları ilgili işçiye açıklanmalıdır. Yine sonuçlar çalışma için uygunluk ve iş ile ilgili veya mesleki tehlikelere maruz kalmada tıbbi bakımdan gerekli sınırlamalarla işverenle paylaşılmalıdır. Bu konuda gerekli hukuki danışmanlık sağlanmış olup danışan bu doğrultuda işyeri hekimini ile tekrar görüşmeye yönlendirilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan henüz işyeri hekimi ile görüşmemiştir.

21-A BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Sağlık çalışanı olan danışan Sağlık Bakanlığının yeni duyurduğu atamalar kapsamında başvuru yapacağını ancak HIV statüsünün sağlık çalışanı olma sebebiyle atamasına engel olacağını düşünmektedir ve bu konuda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Türkiye'de ulusal yada uluslararası mevzuatta HIV statüsündeki kişilerin devlet memuru olmalarına ilişkin engel bir düzenleme yoktur. Sağlık çalışanlarına engel bir düzenleme olmadığı gibi HIV statüsündeki sağlık çalışanlarının çalışma esaslarını düzenleyen hükümlerde bulunmamaktadır. Bilindiği üzere; her

ne kadar HIV enfeksiyonu tanısı doğrulandıktan sonra sadece istatistiki amaçlı olarak Sağlık Bakanlığına bildirim zorunlu ise de bu bildirim dahi kişisel bilgiler kodlanmış biçimde bakanlığa gönderilir. Bunun sebebi damgalama ve ayrımcılığa açık bir statü olması sebebiyle mahremiyet hakkının korunmaya çalışılmasıdır. HIV statüsü kişisel sağlık verileri kapsamında olduğundan kanunen zorunlu olan haller dışında kimseyle paylaşma zorunluluğu yoktur. Dolayısıyla memurluğa girişte HIV statüsünün paylaşılmasının istenmesi hukuka aykırı olacaktır. Sağlık çalışanları için CDC'nin (Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri) HIV statüsünde çalışanlar için kendilerinin de komplikasyonlarla karşı karşıya kaldığı göz önünde tutularak yöneticilerle beraber verilen kararlar riskin minimize edildiği alanlarda çalıştırılmalarında ve onları da koruma amaçlı bir önlem alınmasında bir sakınca yoktur şeklinde tavsiye metni vardır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, "mesleki kademenizin düşürülmemesi kaydıyla" riskin minimize edilmesi için kişinin kabul etmesi halinde bu çerçevede belirlenebilir olduğudur. Danışana bu doğrultuda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve atamasına engel bir durum olmadığı kendisine aktarılmıştır.

22-A BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Sağlık çalışanı olan danışan Sağlık Bakanlığının yeni duyurduğu atamalar kapsamında başvuru yapacağını ancak HIV statüsünün sağlık çalışanı olma sebebiyle atamasına engel olacağını düşünmektedir ve bu konuda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Türkiye'de ulusal ya da uluslararası mevzuatta HIV statüsündeki kişilerin devlet memuru olmalarına ilişkin engel bir düzenleme yoktur. Sağlık çalışanlarına engel bir düzenleme olmadığı gibi HIV statüsündeki sağlık çalışanlarının çalışma esaslarını düzenleyen hükümlerde bulunmamaktadır. Bilindiği üzere; her ne kadar HIV enfeksiyonu tanısı doğrulandıktan sonra sadece istatistiki amaçlı olarak Sağlık Bakanlığına bildirim zorunlu ise de bu bildirim dahi kişisel bilgiler kodlanmış biçimde bakanlığa gönderilir. Bunun sebebi damgalama ve ayrımcılığa açık bir statü olması sebebiyle mahremiyet hakkının korunmaya çalışılmasıdır. HIV statüsü kişisel sağlık verileri kapsamında olduğundan kanunen zorunlu olan haller dışında kimseyle paylaşma zorunluluğu yoktur. Dolayısıyla memurluğa girişte HIV statüsünün paylaşılmasının istenmesi hukuka aykırı olacaktır. Sağlık çalışanları için CDC'nin (Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri) HIV statüsünde çalışanlar için kendilerinin de komplikasyonlarla karşı karşıya kaldığı göz önünde tutularak yöneticilerle beraber verilen kararlar riskin minimize edildiği alanlarda çalıştırılmalarında ve onları da koruma amaçlı bir önlem alınmasında bir sakınca yoktur şeklinde tavsiye metni vardır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, "mesleki kademenizin düşürülmemesi kaydıyla" riskin minimize edilmesi için kişinin kabul etmesi halinde bu çerçevede belirlenebilir olduğudur. Danışana bu doğrultuda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve atamasına engel bir durum olmadığı kendisine aktarılmıştır.

23-Ç BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Daha yeni HIV enfeksiyonu tanısı alan danışan evlilik izni alma konusunda sıkıntı yaşayıp yaşamayacağını merak etmiş, bu konuda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Evlilik öncesinde yapılması zorunlu testler Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda belirlenmiştir. Bu zorunlu testler arasında HIV testi bulunmamaktadır. Sağlık Bakanlığı, 1993 tarihli genelgesi ile evlilik öncesinde HIV testi yapmayı sadece tavsiye etmiştir. Bu sebeple uygulamada evlilik öncesinde HIV testi yapıldığı ve zaman zaman hukuka aykırı bir şekilde hekimlerin eş adayına bu durumu bildirdiklerine dair kağıt imzalatıkları hususu anlatılmıştır.

24-N BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Kamu personeli olan danışan 2 Mart 2020 tarihli mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanan 2020/4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi uyarınca idari izinli sayılabilmek için başvuruda bulunduğunu ancak söz

konusu izinden yararlanmak için sadece statüsüne ilişkin rapor sunmanın yeterli olmadığı ayrıca Bakanlığın Covid-19 salgını süresince kullanacakları sisteme kronik rahatsızlığının ne olduğuna dair bilgi girilmesi gerektiğini ancak statüsünün bu şekilde paylaşılmasını istemediğini ve bu konuda ne yapabileceğini sormuştur.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana, Covid-19 salgınından ötürü dünyada pandemi ilan edilmesi durumunun bu duruma hazırlıklı olmayan hukuki altyapıdan ötürü alınan tedbirlerin kişisel verilerin korunması gibi hususları düşünmeden alındığı ve maalesef bu konularda mevzuat boşlukları olduğu için hak ihlallerinin arttığı anlatılmıştır. Yaşadığı durumun kurulan sistemden ötürü olduğu, eğer kronik rahatsızlığın ismi girilmezse idari izinli sayılamayacağı hususu aktarılmış tercih hakkı kendisine bırakılmıştır.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan statüsünün sisteme girilmesini istememiş, çalışmaya devam etmektedir.

25-A BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Sağlık çalışanı olan danışan HIV statüsünden ötürü ameliyathaneye sokulmadığını bu durumun yasal bir dayanağının olup olmadığını öğrenmek istemiş bu konuda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Türkiye’de ulusal ya da uluslararası mevzuatta HIV statüsündeki sağlık çalışanlarının çalışmalarına engel bir düzenleme yoktur. Sağlık çalışanlarına engel bir düzenleme olmadığı gibi HIV statüsündeki sağlık çalışanlarının çalışma esaslarını düzenleyen hükümlerde bulunmamaktadır. Ancak CDC’nin (Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri) HIV statüsünde çalışanlar için kendilerinin de komplikasyonlarla karşı karşıya kaldığı göz önünde tutularak yöneticilerle beraber verilen kararlar riskin minimize edildiği alanlarda çalıştırılmalarında ve onları da koruma amaçlı bir önlem alınmasında bir sakınca yoktur şeklinde tavsiye metni vardır. Bu duruma ilişkin ülkemizde bir düzenleme olmadığından danışanın yöneticisinin bu tavsiye metnini göz önünde bulundurarak bu şekilde karar almış olabileceği hususu kendisine aktarılmıştır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, “mesleki kademenin düşürülmemesi kaydıyla” riskin minimize edilmesi için çalışma alanının kişinin kabul etmesi halinde bu çerçevede belirlenebilir olduğudur.

26-B BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Covid-19 salgınından ötürü yürürlüğe konulan kısa çalışma ödeneği hakkında bilgi isteyen danışan bu konuda danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana Virüs salgınının İş Kanununun 40.maddesine göre zorlayıcı bir sebep olarak, çalışamayan ve çalıştırılmayan işçiye bekleme süresi içerisinde bir haftaya kadar işveren tarafından yarım ücret ödenmek zorunda olduğu ve bu bir hafta süresinden sonra işçiye işveren tarafından ücret ödenmeyeceği hususu aktarılmıştır.

Ancak işverenin kısa çalışma ödeneğine başvurduğu takdirde bu bir haftadan sonra ki ücretler işçiye işsizlik sigorta fonundan ödeneceği ve bu sürenin 3 ay olduğu lakin 6 aya kadar uzatılması Cumhurbaşkanının kararına bağlı olduğu aktarılmıştır. Ayrıca kısa çalışma ödeneğinden yararlanan işçinin aldığı ücret daha sonra kullanacağı işsizlik ödeneğinde mahsup edileceği ve işçinin kısa çalışma ödeneğinden faydalanması için bazı koşullara sahip olması gerektiği aktarılmıştır. Bu koşullar son torba yasa ile birlikte son 3 yılda toplam 450 gün prime sahip olma(torba yasadaki önce 600 gündü) ve son 60 gün kesintisiz çalışma yapması(yine torba yasadaki önce bu süre 120 gündü) gerekmektedir.

27-C BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Sağlık çalışanı olan danışan Sağlık Bakanlığının yeni duyurduğu atamalar kapsamında başvuru yapacağını; ancak HIV statüsünün sağlık çalışanı olma sebebiyle atamasına engel olacağını düşünmektedir ve bu konuda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Türkiye’de ulusal ya da uluslararası mevzuatta HIV statüsündeki kişilerin devlet memuru olmalarına ilişkin engel bir düzenleme yoktur. Sağlık çalışanlarına engel bir düzenleme olmadığı gibi HIV statüsündeki sağlık çalışanlarının çalışma esaslarını düzenleyen hükümlerde bulunmamaktadır. Bilindiği üzere; her ne kadar HIV enfeksiyonu tanısı doğrulandıktan sonra sadece istatistiki amaçlı olarak Sağlık Bakanlığında bildirim zorunlu ise de bu bildirim dahi kişisel bilgiler kodlanmış biçimde bakanlığa gönderilir. Bunun sebebi damgalama ve ayrımcılığa açık bir statü olması sebebiyle mahremiyet hakkının korunmaya çalışılmasıdır. HIV statüsü kişisel sağlık verileri kapsamında olduğundan kanunen zorunlu olan haller dışında kimseyle paylaşma zorunluluğu yoktur. Dolayısıyla memurluğa girişte HIV statüsünün paylaşılmasının istenmesi hukuka aykırı olacaktır. Sağlık çalışanları için CDC’nin (Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri) HIV statüsünde çalışanlar için kendilerinin de komplikasyonlarla karşı karşıya kaldığı göz önünde tutularak yöneticilerle beraber verilen kararlar riskin minimize edildiği alanlarda çalıştırılmalarında ve onları da koruma amaçlı bir önlem alınmasında bir sakınca yoktur şeklinde tavsiye metni vardır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, “mesleki kademenizin düşürülmemesi kaydıyla” riskin minimize edilmesi için kişinin kabul etmesi halinde bu çerçevede belirlenebilir olduğudur. Danışana bu doğrultuda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve atamasına engel bir durum olmadığı kendisine aktarılmıştır.

28-K BAŞVURUSU/MART 2020

Başvuru Konusu:

Sağlık çalışanı olan danışan Sağlık Bakanlığının yeni duyurduğu atamalar kapsamında başvuru yapacağını; ancak HIV statüsünün sağlık çalışanı olma sebebiyle atamasına engel olacağını düşünmektedir ve bu konuda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Türkiye’de ulusal ya da uluslararası mevzuatta HIV statüsündeki kişilerin devlet memuru olmalarına ilişkin engel bir düzenleme yoktur. Sağlık çalışanlarına engel bir düzenleme olmadığı gibi HIV statüsündeki sağlık çalışanlarının çalışma esaslarını düzenleyen hükümlerde bulunmamaktadır. Bilindiği üzere; her ne kadar HIV enfeksiyonu tanısı doğrulandıktan sonra sadece istatistiki amaçlı olarak Sağlık Bakanlığında bildirim zorunlu ise de bu bildirim dahi kişisel bilgiler kodlanmış biçimde bakanlığa gönderilir. Bunun sebebi damgalama ve ayrımcılığa açık bir statü olması sebebiyle mahremiyet hakkının korunmaya çalışılmasıdır. HIV statüsü kişisel sağlık verileri kapsamında olduğundan kanunen zorunlu olan haller dışında kimseyle paylaşma zorunluluğu yoktur. Dolayısıyla memurluğa girişte HIV statüsünün paylaşılmasının istenmesi hukuka aykırı olacaktır. Sağlık çalışanları için CDC’nin (Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri) HIV statüsünde çalışanlar için kendilerinin de komplikasyonlarla karşı karşıya kaldığı göz önünde tutularak yöneticilerle beraber verilen kararlar riskin minimize edildiği alanlarda çalıştırılmalarında ve onları da koruma amaçlı bir önlem alınmasında bir sakınca yoktur şeklinde tavsiye metni vardır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, “mesleki kademenizin düşürülmemesi kaydıyla” riskin minimize edilmesi için kişinin kabul etmesi halinde bu çerçevede belirlenebilir olduğudur. Danışana bu doğrultuda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve atamasına engel bir durum olmadığı kendisine aktarılmıştır.

29-B BAŞVURUSU/NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışanın sağlık çalışanı olan arkadaşı daha yeni HIV enfeksiyonu tanısı almıştır. Danışan arkadaşının HIV enfeksiyonu tanısından ötürü memuriyetinin son bulup bulamayacağı hususunda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Türkiye’de ulusal ya da uluslararası mevzuatta HIV statüsündeki kişilerin devlet memuru olmalarına ilişkin engel bir düzenleme yoktur. Sağlık çalışanlarına engel bir düzenleme olmadığı gibi HIV statüsündeki sağlık çalışanlarının çalışma esaslarını düzenleyen hükümlerde bulunmamaktadır. Bilindiği üzere; her ne kadar HIV enfeksiyonu tanısı doğrulandıktan sonra sadece istatistiki amaçlı olarak Sağlık Bakanlığına bildirim zorunlu ise de bu bildirim dahi kişisel bilgiler kodlanmış biçimde bakanlığa gönderilir. Bunun sebebi damgalama ve ayrımcılığa açık bir statü olması sebebiyle mahremiyet hakkının korunmaya çalışılmasıdır. HIV statüsü kişisel sağlık verileri kapsamında olduğundan kanunen zorunlu olan haller dışında kimseyle paylaşma zorunluluğu yoktur. Dolayısıyla memurluğa girişte HIV statüsünün paylaşılmasının istenmesi hukuka aykırı olacaktır. Sağlık çalışanları için CDC’nin (Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri) HIV statüsünde çalışanlar için kendilerinin komplikasyonlarla karşı karşıya kaldığı göz önünde tutularak yöneticilerle beraber verilen kararlar riskin minimize edildiği alanlarda çalıştırılmalarında ve onları da koruma amaçlı bir önlem alınmasında bir sakınca yoktur şeklinde tavsiye metni vardır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, “mesleki kademenizin düşürülmemesi kaydıyla” riskin minimize edilmesi için kişinin kabul etmesi halinde bu çerçevede belirlenebilir olduğudur. Danışana bu doğrultuda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve arkadaşının memuriyetinin son bulması için ortada hukuken bir sebep olmadığı konusu açıklanmıştır.

30-K BAŞVURUSU/NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Sağlık çalışanı olan danışan Sağlık Bakanlığının yeni duyurduğu atamalar kapsamında başvuru yapacağını ancak HIV statüsünün sağlık çalışanı olma sebebiyle atamasına engel olacağını düşünmektedir ve bu konuda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek:

Türkiye’de ulusal ya da uluslararası mevzuatta HIV statüsündeki kişilerin devlet memuru olmalarına ilişkin engel bir düzenleme yoktur. Sağlık çalışanlarına engel bir düzenleme olmadığı gibi HIV statüsündeki sağlık çalışanlarının çalışma esaslarını düzenleyen hükümlerde bulunmamaktadır. Bilindiği üzere; her ne kadar HIV enfeksiyonu tanısı doğrulandıktan sonra sadece istatistiki amaçlı olarak Sağlık Bakanlığına bildirim zorunlu ise de bu bildirim dahi kişisel bilgiler kodlanmış biçimde bakanlığa gönderilir. Bunun sebebi damgalama ve ayrımcılığa açık bir statü olması sebebiyle mahremiyet hakkının korunmaya çalışılmasıdır. HIV statüsü kişisel sağlık verileri kapsamında olduğundan kanunen zorunlu olan haller dışında kimseyle paylaşma zorunluluğu yoktur. Dolayısıyla memurluğa girişte HIV statüsünün paylaşılmasının istenmesi hukuka aykırı olacaktır. Sağlık çalışanları için CDC’nin (Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri) HIV statüsünde çalışanlar için kendilerinin komplikasyonlarla karşı karşıya kaldığı göz önünde tutularak yöneticilerle beraber verilen kararlar riskin minimize edildiği alanlarda çalıştırılmalarında ve onları da koruma amaçlı bir önlem alınmasında bir sakınca yoktur şeklinde tavsiye metni vardır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, “mesleki kademenizin düşürülmemesi kaydıyla” riskin minimize edilmesi için kişinin kabul etmesi halinde bu çerçevede belirlenebilir olduğudur. Danışana bu doğrultuda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve atamasına engel bir durum olmadığı kendisine aktarılmıştır.

31-O BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Yıllık izne çıkan danışan izin süresinin bitmek üzere olduğunu ancak işyerinde bir işçinin Covid-19 testinin pozitif çıkması sebebiyle ve kendisinin de bulaşıcılık yetmezliği riski taşıması sebebiyle işe dönmekten korktuğunu belirtmiş, hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Çalışmaktan kaçınma hakkı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 13. maddesinde şöyle düzenlenmiştir: “Ciddi ve yakın tehlike ile karşı karşıya kalan çalışanlar kurula, kurulun bulunmadığı işyerlerinde ise işverene başvurarak durumun tespit edilmesini ve gerekli tedbirlerin alınmasına karar verilmesini talep edebilir... Kurul veya işverenin çalışanın talebi yönünde karar vermesi hâlinde çalışan, gerekli tedbirler alınmaya kadar çalışmaktan kaçınabilir. Çalışanların çalışmaktan kaçındığı dönemdeki ücreti

ile kanunlardan ve iş sözleşmesinden doğan diğer hakları saklıdır.” Dolayısıyla danışana işyerinde salgın ortaya çıktıktan sonra gerekli önlemlerin alınıp alınmadığı hususuna göre bu sorunun cevabının değişiklik göstereceği zira salgın işyerinde ortaya çıktıktan sonra gerekli önlemler kuruldu talep edilmesine rağmen alınmamışsa maddenin devamında çalışanların ciddi ve yakın tehlikenin önlenemez olduğu durumlarda işyerini veya tehlikeli bölgeyi terk etme haklarının oluşturduğu düzenlendiği için danışanın işten kaçınma hakkı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca işçilerin önlem alınmaya kadar işe gitmemesinden kaynaklı olarak iş akdi işveren tarafından hiçbir suretle tek taraflı olarak sonlandırılmayacağı da belirtilmiştir.

32-O BAŞVURUSU/NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışan, Covid-19 salgınından ötürü işe gitmek istemediğini, eğer mümkünse HIV statüsünden ötürü malulen emekli olmak istediğini beyan etmiş ve bu konuda danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Malulen emekli olabilmek için gerekli şartlar kanunda sayılmış olup ilk ve en önemli şart, çalışma gücünde en az yüzde 60 kayıp olduğuna dair sağlık kurulu raporudur. Diğer bir husus; kişi, kişinin en az 1.800 gün prim ödemesi veya prim ödemesini borçlanma ile 1.800 güne tamamlaması gerekmektedir. Görüldüğü üzere malulen emeklilik için sayılan şartlarda ayrıca herhangi bir hastalık özel olarak sayılmadığı gibi HIV statüsü de özel olarak sayılmamıştır. Dolayısıyla malulen emekli olabilmek için HIV statüsünden bağımsız olarak kanunda sayılan şartların olup olmadığına bakılmalıdır. Bu sebeple danışana salgından ötürü; Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığının 13.3.2020 tarihli ve E.12362 sayılı yazısında, “...Hamilelerin, yasal süt izni kullananların, engelli çalışanların, yönetici pozisyondakiler hariç 60 yaş ve üzerinde olanların, Sağlık Bakanlığının belirlediği dezavantajlı grupların (bağışıklık sorunu olanlar, kanser hastaları, kronik solunum yolu hastaları, obezite ve diyabet, kalp ve damar hastaları, organ nakli olanlar kronik hastalar) 16 Mart tarihinden itibaren 2 hafta idari izinli sayılmaları... Cumhurbaşkanımızca uygun görülmüştür.” denilmiş, 22 Mart 2020 tarihli mükerrer Resmi Gazetede yayımlanan 2020/4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesinde de, “Daha önce, COVID-19 kapsamında idari izinli sayılanlar, yeni bir karar verinceye kadar idari izinli sayılmaya devam edecekler; yıllık veya mazeret izni kullanabilecekleri belirtilen çalışanlar da bu genelge kapsamında belirlenecek usul ve esaslar dahilinde idari izinli sayılabileceklerdir.” denilmektedir. Sonuç olarak, 12362 sayılı yazı ile 2020/4 sayılı Genelgeyi birlikte değerlendirdiğimizde; HIV statüsündeki çalışanların idari izinli sayılması gerektiğini değerlendirdiğimizde dolayısıyla idari izinli sayılabileceği hususu aktarılmış ve bu yönde danışmanlık verilmiştir.

33-K BAŞVURUSU/NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Covid-19 salgınından ötürü şehirlerarası yolculuğun yasaklanmasından ötürü danışan yaşadığı ve dolayısıyla tedavi gördüğü şehre gidememiş, nasıl bir yol izleyebileceğine ilişkin danışmanlık istemiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana e-devlet üzerinden veya kendisine yakın bir kaymakamlığa giderek seyahat izin belgesine başvurabileceği, bu başvuruda kronik rahatsızlığı olduğunu ve tedavisinden ötürü yaşadığı şehre gitmesi gerektiği belirtilebileceği yönünde danışmanlık verilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan, seyahat izin belgesi almış ve tedavi gördüğü şehre geri dönmüştür.

34-M BAŞVURUSU/NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışanın çalıştığı işyerinde; kronik rahatsızlığı olanların raporlarını sunmaları halinde ücretli izin verileceği söylenmiş ancak danışan HIV statüsünü paylaşır iş akdinin feshedileceği korkusuyla bu haktan yararlanamamıştır. İş akdi feshedilmeden nasıl paylaşım yapabileceği hususunda dernekten hukuki destek talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana, HIV enfeksiyonu tanısının yer aldığı raporu işvereni ile paylaşmadan sadece işyeri hekimi ile paylaşmasının yeterli olacağı; işyeri hekiminin, işçilerle olan ilişkisinin aynı zamanda hasta-hekim ilişkisi olduğu bu bağlamda hekimlik meslek etik ve kurallarına uymakla yükümlü olduğu yine İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğe göre işyeri hekiminin, görevlerini yaparken, işverenin ve işyerinin meslek sırları, ekonomik ve ticari durumları hakkındaki bilgiler ile işçinin kişisel sağlık dosyasındaki bilgileri gizli tutmakla yükümlü olduğu, İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanlarının görevlerini mesleğin gerektirdiği etik ilkeler ve mesleki bağımsızlık içerisinde yürütmesi gerektiği anlatılmıştır. Bu görüşme doğrultusunda işyeri hekimi ile raporu paylaştıktan sonra, statüsünün gizli kalmak istediğini beyan etmesi halinde işyeri hekiminin onamı olmadığı için HIV statüsünü işveren ile yasal olarak paylaşmaması gerektiği belirtilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan, işyeri hekimi ile raporunu ve yukarıda yazılı bilgileri paylaşmış ve statüsünün gizli kalmasını istediğini belirtmiştir. İşyeri hekimi bunun üzerine işverene HIV statüsünü bildirmeden 'kronik rahatsızlıktan ötürü çalışmasının uygun olamayacağına ilişkin bildirimde bulunmuş ve danışan izne ayrılmıştır.

35-U BAŞVURUSU/NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışanın çalıştığı işyerinde kronik rahatsızlığı olanların raporlarını sunmaları halinde ücretli izin verileceği söylenmiş; ancak danışan HIV statüsünü paylaşırsa iş akdinin feshedileceği korkusuyla bu haktan yararlanamamıştır. İş akdi feshedilmeden nasıl paylaşım yapabileceği hususunda dernekten hukuki destek talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana, HIV enfeksiyonu tanısının yer aldığı raporu işvereni ile paylaşmadan sadece işyeri hekimi ile paylaşmasının yeterli olacağı; işyeri hekiminin, işçilerle olan ilişkisinin aynı zamanda hasta-hekim ilişkisi olduğu bu bağlamda hekimlik meslek etik ve kurallarına uymakla yükümlü olduğu yine İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğe göre işyeri hekiminin, görevlerini yaparken, işverenin ve işyerinin meslek sırları, ekonomik ve ticari durumları hakkındaki bilgiler ile işçinin kişisel sağlık dosyasındaki bilgileri gizli tutmakla yükümlü olduğu, işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanlarının görevlerini mesleğin gerektirdiği etik ilkeler ve mesleki bağımsızlık içerisinde yürütmesi gerektiği anlatılmıştır. Bu görüşme doğrultusunda işyeri hekimi ile raporu paylaştıktan sonra, statüsünün gizli kalmak istediğini beyan etmesi halinde işyeri hekiminin onamı olmadığı için HIV statüsünü işveren ile paylaşamayacağı belirtilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan, işyeri hekimi ile raporunu ve yukarıda yazılı bilgileri paylaşmış ve statüsünün gizli kalmasını istediğini belirtmiştir. İşyeri hekimi bunun üzerine işverene HIV statüsünü bildirmeden 'işçinin izne ayrılmasının sağlığı açısından daha uygun olduğuna ilişkin bildirimde bulunmuş ve danışan izne ayrılmıştır.

36-A BAŞVURUSU/NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Covid-19 salgınından ötürü artık işe gitmek istemeyen danışan malulen emeklilik konusunda bilgi almak istemiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Malulen emekli olabilmek için gerekli şartlar kanunda sayılmış olup ilk ve en önemli şart, çalışma gücünde en az yüzde 60 kayıp olduğuna dair sağlık kurulu raporudur. Diğer bir husus; kişi, kişinin en az 1.800 gün prim ödemesi veya prim ödemesini borçlanma ile 1.800 güne tamamlaması gerekmektedir. Görüldüğü üzere malulen emeklilik için sayılan şartlarda ayrıca herhangi bir hastalık özel olarak sayılmadığı gibi HIV statüsü de özel olarak sayılmamıştır. Dolayısıyla malulen emekli olabilmek için HIV statüsünden bağımsız olarak kanunda sayılan şartların olup olmadığına bakılmalıdır. Bu sebeple danışana salgından ötürü; Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığının 13.3.2020 tarihli ve E.12362 sayılı yazısında, "...Hamilelerin,

yasal süt izni kullananların, engelli çalışanların, yönetici pozisyondakiler hariç 60 yaş ve üzerinde olanların, Sağlık Bakanlığının belirlediği dezavantajlı grupların (bağışıklık sorunu olanlar, kanser hastaları, kronik solunum yolu hastaları, obezite ve diyabet, kalp ve damar hastaları, organ nakli olanlar kronik hastalar) 16 Mart tarihinden itibaren 2 hafta idari izinli sayılmaları.... Cumhurbaşkanımızca uygun görülmüştür." denilmiş, 22 Mart 2020 tarihli mükerrer Resmi Gazetede yayımlanan 2020/4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesinde de, "Daha önce, COVID-19 kapsamında idari izinli sayılanlar, yeni bir karar verinceye kadar idari izinli sayılmaya devam edecekler; yıllık veya mazeret izni kullanabilecekleri belirtilen çalışanlar da bu genelge kapsamında belirlenecek usul ve esaslar dahilinde idari izinli sayılabileceklerdir." denilmektedir. Sonuç olarak, 12362 sayılı yazı ile 2020/4 sayılı Genelgeyi birlikte değerlendirdiğimizde; HIV statüsündeki çalışanların idari izinli sayılması gerektiğini değerlendirdiğimiz dolayısıyla idari izinli sayılabileceği hususu aktarılmış ve bu yönde danışmanlık verilmiştir.

37-C BAŞVURUSU/NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

İşe girişlerde sürekli HIV testi istendiği için iş bulmakta zorluk çektiğini belirten danışan, ilaçlarına erişimde sıkıntı çektiğini iletmış ve ilaçlarına erişim konusunda hukuki danışmanlık talep etmiştir. Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: 4A,4B,4C kapsamında sigortalı olmayanların zorunlu olarak genel sağlık sigortası kapsamına alındığı ve aylık o yıl için belirlenen bir miktarda yatırılan prim karşılığı GSS'li olabileceği; prim ödeme durumunun olmaması halinde ise gelir testi için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına müracaat edebileceği ve verilen karar üzerine prim ödemediği GSS'li olabileceği aktarılmıştır.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışan arkadaşının desteğiyle aylık primleri yatırabileceğini ve bu yüzden Genel Sağlık Sigortasına başvurduğunu belirtmiştir.

38-V BAŞVURUSU/NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışan yeni girdiği işte kendisinden rutin muayeneler kapsamında kan alındığını, alınan kanla HIV testinin de yapılmasından ve iş akdinin feshedilmesinden korktuğunu aktarmış böyle bir durumda neler yapabileceği konusunda hukuki destek talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

ILO'nun HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları başlıklı tavsiye metninde, bir işverenin çalışanından HIV statüsünü açıklamasını istemesinin bir gerekçesi olmayacağı düzenlenmiş ve işe giriş muayenesi ile rutin periyodlarda yapılan testlerde zorunlu HIV testine yer verilmemesi gerektiği ifade edilmiştir. Diğer bir husus hiç kimse rızası alınmadan tıbbi ameliyeye (uygulamaya) tabi tutulamaz. Danışana yapılan bu bilgilendirmelerden sonra; HIV testi dışındaki diğer zorunlu testleri yaptırıp bu şekilde belgelerini teslim edebileceği yönünde tavsiyeler verilmiştir. Son olarak hukuka aykırı HIV testi talebine ilişkin İl Çalışma Müdürlüğüne bildirim yapabileceği konusunda bilgi verilmiştir. Tüm bunlar ışığında danışanın onayı alınmadan HIV testi yapılamayacağı eğer yapılsa dahi HIV statüsünden ötürü iş akdinin feshinin hukuka aykırı bir bahis olduğu anlatılmış ve böyle bir durum yaşaması halinde hem ortaya çıkacak hak ihlallerinden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği ayrıca işe iade davası ile İş Kanununda düzenlenen ayrımcılık tazminatı davası açabileceği hususunda danışmanlık verilmiştir.

Başvuruya İlişkin Son Durum:

Danışana henüz HIV statüsüne ilişkin bir soru yönetilmemiştir.

39-A BAŞVURUSU/NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışan özel bir butikte çalışıyor olup Covid-19 salgınından ötürü işe gitmek istemediğini beyan etmiş ve HIV statüsünü paylaşmak istemediği için başka birimlerden rapor alma imkanının olup olmadığı hususunda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

İstirahat raporu verme hususunun hekim veya sağlık kurulu takdirinde olan bir konu olduğunu ancak bununla birlikte işçilerin sık sık rapor almak suretiyle işe gelmedikleri durumlarda Yargıtay'ın, sık sık rapor almanın işveren bakımından haklı fesih sebebi sayılabileceğine dair kararları olduğu hususu hatırlatılmıştır.

40-T BAŞVURUSU/NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Tıp okuyan danışan HIV enfeksiyonu teşhisi almış ve statüsünün hekim olmasını engelleyen bir durum olup olmadığı hususunda danışmanlık almak istemiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Türkiye'de ulusal yada uluslararası mevzuatta HIV statüsündeki kişilerin devlet memuru olmalarına ilişkin engel bir düzenleme yoktur. Sağlık çalışanlarına engel de bir düzenleme olmadığı gibi HIV statüsündeki sağlık çalışanlarının çalışma esaslarını düzenleyen hükümlerde bulunmamaktadır. Bilindiği üzere; her ne kadar HIV enfeksiyonu tanısı doğrulandıktan sonra sadece istatistiki amaçlı olarak Sağlık Bakanlığına bildirim zorunlu ise de bu bildirim dahi kişisel bilgiler kodlanmış biçimde bakanlığa gönderilir. Bunun sebebi damgalama ve ayrımcılığa açık bir statü olması sebebiyle mahremiyet hakkının korunmaya çalışılmasıdır. HIV statüsü kişisel sağlık verileri kapsamında olduğundan kanunen zorunlu olan haller dışında kimseyle paylaşma zorunluluğu yoktur. Dolayısıyla memurluğa girişte HIV statüsünün paylaşılmasının istenmesi hukuka aykırı olacaktır. Sağlık çalışanları için CDC'nin(Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri) HIV statüsünde çalışanlar için kendilerininde komplikasyonlarla karşı karşıya kaldığı göz önünde tutularak yöneticilerle beraber verilen kararlar riskin minimize edildiği alanlarda çalıştırılmalarında ve onları da koruma amaçlı bir önlem alınmasında bir sakınca yoktur şeklinde tavsiye metni vardır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, "mesleki kademenizin düşürülmemesi kaydıyla" riskin minimize edilmesi için kişinin kabul etmesi halinde bu çerçevede belirlenebilir olduğudur. Danışana bu doğrultuda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve HIV statüsünün hekim olmasını engel bir durum olmadığı kendisine aktarılmıştır.

41-M BAŞVURUSU/NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Belediye çalışanı olan danışan izin almak için statüsünü paylaşacağını ancak iş akdinin feshinden korktuğunu belirtmiş hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili ILO Davranış Kuralları doğrultusunda HIV statüsünden ötürü işçinin iş sözleşmesinin feshedilmesi veyahut yenilenmemesi durumu açıkça ayrımcılık olduğu bu hususun hem taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelere hem de ulusal düzeydeki mevzuatımıza aykırı olduğu anlatılmıştır. Ayrıca iş akdinin feshi halinde işe iade davası ile ayrımcılık tazminatı davası açabileceği hususunda danışmanlık verilmiştir.

42-A BAŞVURUSU/NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

35 yaşındaki kadın danışan bir markette kasiyer olarak çalışıyor olup Covid-19 salgınından ötürü işe gitmek istemediğini beyan etmiş ve HIV statüsünü paylaşmak istemediği için başka birimlerden rapor alma imkanının olup olmadığı hususunda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

İstirahat raporu verme hususunun hekim veya sağlık kurulu takdirinde olan bir konu olduğunu ancak bununla birlikte işçilerin sık sık rapor almak suretiyle işe gelmedikleri durumlarda Yargıtay'ın, sık sık rapor almanın işveren bakımından haklı fesih sebebi sayılabileceğine dair kararları olduğu hususu hatırlatılmıştır.

43-O BAŞVURUSU/NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Sağlık çalışanı olan danışan Covid-19 salgınından ötürü yayınlanan genelgeler kapsamında idari izinli sayılıp sayılmayacağı hususunda danışmanlık almak istemiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana Sağlık Bakanlığının yayınladığı açıklamada "COVID-19 salgını sebebiyle, Genel Müdürlüğümüz merkez ve taşra teşkilatında çalışan tüm personelin ikinci bir emre kadar yıllık izinleri iptal edilmiştir. Yıllık izin bir sebebe binaen alınmış olması fark etmemektedir. 657 sayılı Kanunun 104. maddesi çerçevesinde alınmış olan evlilik, ölüm, analık izni veya 105 inci madde çerçevesinde alınan refakat izni ve 108 inci madde çerçevesinde alınan aylıksız iznin iptali söz konusu değildir. Tüm personele tebliğ edilmesi ve gerekli hassasiyet gösterilmesi hususunda gereğini rica ederim." ifadelerinin yer aldığı dolayısıyla izinli sayılmayacağı hususunda bilgi verilmiştir.

44-Y BAŞVURUSU/NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışan, beyninde tümör tespit edildiğini ve acilen ameliyat olması gerektiğini ancak HIV statüsünden ötürü ayrımcılığa uğrama çekincesinden ötürü hastaneye gitmediğini belirtmiş, eğer ayrımcılığa uğrar ve ameliyatı yapılmazsa nasıl bir yol izleyebileceği hususunda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana, tıbbi işlemlerde kullanılan malzemelerin ve enfeksiyon önleme kurallarının standart olduğu ve HIV statüsündeki bireyler için özel bir önleme gerek olmadığı; dolayısıyla hastanın HIV statüsünde olmasının hekim için herhangi bir farklı muamele gerektirmediği aksine farklı bir muamelenin ayrımcılık doğuracağı aktarılmış ve hekimlik yükümlülüklerinden bahsedilmiştir.

45-İ BAŞVURUSU/NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışan, Covid-19 salgınından ötürü işe gitmek istemediğini, eğer mümkünse HIV statüsünden ötürü malulen emekli olmak istediğini beyan etmiş ve bu konuda danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Malulen emekli olabilmek için gerekli şartlar kanunda sayılmış olup ilk ve en önemli şart, çalışma gücünde en az yüzde 60 kayıp olduğuna dair sağlık kurulu raporudur. Diğer bir husus; kişi, kişinin en az 1.800 gün prim ödemesi veya prim ödemesini borçlanma ile 1.800 güne tamamlaması gerekmektedir. Görüldüğü üzere malulen emeklilik için sayılan şartlarda ayrıca herhangi bir hastalık özel olarak sayılmadığı gibi HIV statüsü de özel olarak sayılmamıştır. Dolayısıyla malulen emekli olabilmek için HIV statüsünden bağımsız olarak kanunda sayılan şartların olup olmadığına bakılmalıdır. Bu sebeple danışana salgından ötürü; Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığının 13.3.2020 tarihli ve E.12362 sayılı yazısında, "...Hamilelerin, yasal süt izni kullananların, engelli çalışanların, yönetici pozisyondakiler hariç 60 yaş ve üzerinde olanların, Sağlık Bakanlığının belirlediği dezavantajlı grupların (bağışıklık sorunu olanlar, kanser hastaları, kronik solunum yolu hastaları, obezite ve diyabet, kalp ve damar hastaları, organ nakli olanlar kronik hastalar) 16 Mart tarihinden itibaren 2 hafta idari izinli sayılmaları... Cumhurbaşkanımızca uygun görülmüştür." denilmiş, 22 Mart 2020 tarihli mükerrer Resmi Gazetede yayımlanan 2020/4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesinde de, "Daha önce, COVID-19 kapsamında idari izinli sayılanlar, yeni bir karar verilinceye kadar idari izinli sayılmaya devam edecekler; yıllık veya mazeret izni kullanabilecekleri belirtilen çalışanlar da bu genelge kapsamında belirlenecek usul ve esaslar dahilinde idari izinli sayılabileceklerdir." denilmektedir. Sonuç olarak, 12362 sayılı yazı ile 2020/4 sayılı Genelgeyi birlikte değerlendirdiğimizde; HIV statüsündeki çalışanların idari izinli sayılması gerektiğini değerlendirdiğimizi dolayısıyla idari izinli sayılabileceği hususu aktarılmış ve bu yönde danışmanlık verilmiştir.

46. M BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Askerlik sırasında HIV enfeksiyonu tanısı almış olan danışan, tanı alır almaz hastanede yatmak zorunda kalmıştır. Tedavi için başka bir şehire sevk edilen danışan tedavisi bittiğinde askeri birliğine geri dönmek yerine doktorunun tavsiyesi üzerine evine dönmüş, 10 gün boyunca evinde istirahat etmiştir. Askerlik terhis belgesi beklemede olan danışan ile ilgili olarak Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından asker kaçağı olduğu gerekçesiyle suç duyurusunda bulunulmuştur. Asliye Ceza Mahkemesi'nde duruşması görülecek olan danışan hukuki danışmanlık için derneğimize başvurmuştur.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana HIV statüsü sebebiyle duruşmaların gizli görülmesi talebini iletebileceği açıklanmıştır. Danışanın yakın tarihli duruşması Covid-19 salgını sebebiyle ertelenmiş olsa da, sağlık durumunu bildirir sağlık raporlarını ve TSK Sağlık Yeteneği Yönetmeliği referans gösterilerek yazılmış olan dilekçe danışanla paylaşılmış, duruşma tarihinden önce mahkemeye sunması gerektiği yönünde tavsiye verilmiştir. Dava süreci tarafımızca takip edilmektedir.

47. Y BAŞVURUSU / MART 2020

Başvuru Konusu:

Evlilik öncesi dönemde olan danışan, HIV pozitif olmasının evlenmesine engel teşkil edip etmeyeceği ile ilgili bilgi talep etti.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana HIV ile yaşıyor olmanın hiçbir koşulda evliliğe engel teşkil etmeyeceği anlatılmıştır. Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda düzenlenmiş olan evliliğe engel teşkil eden hastalıklar arasında HIV ile ilgili bir ibare bulunmamakla birlikte, sonraki yıllarda yapılan düzenlemelerde de bu konuda bir mevzuat bulunmamaktadır.

48. M BAŞVURUSU / MART 2020

Başvuru Konusu:

Danışan HIV ile yaşayan kişilerin özel sağlık sigortası yaptırap yaptıramayacağı ile ilgili bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Ülkemizde özel sağlık sigortalarının HIV ile ilgili hiçbir sağlık hizmetini karşılamadığı konusunda danışan bilgilendirilmiştir. Yine, özel sağlık sigortası sözleşmesinde HIV/AIDS ile ilgili uygulamanın çağ dışı olduğu, bilgi eksikliğinden kaynaklandığı konusunda bilgi verilmiştir. Zira HIV bugün ölümcül bir hastalık değildir, Dünya Sağlık Örgütü tarafından kronik hastalıklar listesine alınmıştır. Tedavisi mümkün bir kronik hastalıktır. Doğru uygulama, sigorta priminin ilgili hastalıklara göre belirlenip HIV ile yaşayan kişilerin özel sağlık sigorta yaptırabilmesinin mümkün olmasıdır.

49. M BAŞVURUSU / MART 2020

Başvuru Konusu:

Yabancı uyruklu olan, Türkiye'de ikamet izni ile kalan danışan yabancıların ilaca erişimi ile ilgili bilgi almak istemiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Yabancı uyruklu, düzenli yollarla Türkiye'ye gelmiş olan kişiler Türkiye'de en az 1 yıl ikametgah izni ile kaldıktan sonra Genel Sağlık Sigortasına başvuru hakkı kazanırlar. Bu şartlarda aylık primi ödeyerek ücretsiz HIV teşhisi ve tedavisi alabilme şansları vardır. Ayrıca çalışma izni ile Sosyal Güvenlik Kurumu nezdinde sigortalı olarak çalıştıkları zaman HIV enfeksiyonunun teşhis ve tedavisine ücretsiz erişebildikleri danışana anlatılmıştır.

50. M BAŞVURUSU / MART 2020

Başvuru Konusu:

Sivil Toplum Kuruluşu çalışanı olan danışan, HIV statüsünü iş yeri ile paylaşmak istememektedir. Covid-19 salgını sebebiyle, danışanın işyeri kronik hastalığı olanların evden çalışmasına karar vermiştir. Danışan HIV statüsünü açıklamadan idari izne ayrılmasının mümkün olup olmadığı konusunda bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana enfeksiyon kliniğinden kronik enfeksiyon hastalığı olduğuna dair rapor almasının yeterli olması gerektiği konusunda tavsiye verildi. Nitekim danışan KODSUZ şekilde rapor olarak evde çalışma iznine ayrılmıştır.

51. G BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Yabancı uyruklu olan, Türkiye'de 3 yıldır ikametgah izni ile kalan danışan, normal şartlar altında ülkesine gidiş geliş yaparak doktor kontrolü ve ilaç ihtiyacını sağlamaktadır. Ancak Covid-19 salgını sebebiyle ülkeler arasındaki sınırlar kapatıldığı için ülkesine gidemeyen danışana, doktoru ilaçlarını kargo ile göndermiştir. Gümrükten ilaçlarını alabilmesi için Türkiye'deki hastanelerin birinden ilaçları kullanması gerektiğine dair rapor alıp gümrüğe ibraz etmesi gerekmektedir. Danışan hastaneye gidip HIV pozitif olduğu raporunu alırsa sınır dışı edilmekten endişe ettiği için hukuki bilgi almak istemiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana Türkiye'de herhangi bir hastaneye giderek sağlık raporu alabileceği anlatıldı. HIV, göçmenlerin sınır dışı edilmesi için yeterli bir sebep değildir. Sınır dışı edilmek için belirlenmiş bulaşıcı hastalıklar vardır ancak HIV enfeksiyonu bunlardan biri değildir. HIV enfeksiyonu günümüzde kronik hastalık olarak anılmaktadır.

52. N BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Tedavi için gittiği enfeksiyon hastalıkları hekimi sayesinde MEDULA sisteminden haberdar olan danışan, sistem hakkında ayrıntılı bilgi almak ve MEDULA sistemini gizlemek için hukuki bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana MEDULA sistemi anlatılmış; sistemin gizlenmesi için dilekçe yazılmıştır.

53. O BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

25 yaşındaki erkek danışan, yeni tanı almıştır. Tedaviye başlamadan önce ilaca ücretsiz erişmek için Genel Sağlık Sigortası yaptırmak istediği için bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana GSS başvuru süreci ile ilgili bilgi verildi. Yaşadığı yerdeki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına gidip gelir testi yaptırması gerektiği, gelir testi sonucunda kendisinin GSS'ye başvurma hakkının doğacağını ve aylık 88.29 TL ödeyerek ilaçlarını ücretsiz temin edebileceği anlatılmıştır.

54. P BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışan ve eşi, yabancı uyruklu olup turist olarak Türkiye'de bulunmaktadır. Covid-19 salgını sebebiyle ülkelere dönüş yapamayan danışan ve eşi ilaç temini konusunda bilgi almak istemiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Seyahat sigortası olan danışanların HIV tedavisinde kullanılan ilaçları sigorta kapsamında temin edilememektedir. İlaçların doktor onayı olmadan eczaneden temini mümkün olsa da, danışanlara doktor kontrolünden geçmeleri önerilmiştir. Bunun yanında yabancı uyruklu kişilerin ilaca erişimi konusunda

kısıtlı düzenleme olması sebebiyle danışanların ilaçlarını ücretsiz olarak temin edemeyeceği anlatılmıştır. IOM'den ilaç talep edilmek üzere danışanlar derneğimizin KRG ofislerine yönlendirilmiştir.

55. M BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Danışan malulen emeklilik ile ilgili bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Malulen emekli olabilmek için gerekli şartlar kanunda sayılmış olup ilk ve en önemli şart, çalışma gücünde en az yüzde 60 kayıp olduğuna dair sağlık kurulu raporudur. Diğer bir husus; kişi, kişinin en az 1.800 gün prim ödemesi veya prim ödemesini borçlanma ile 1.800 güne tamamlaması gerekmektedir. Görüldüğü üzere malulen emeklilik için sayılan şartlarda ayrıca herhangi bir hastalık özel olarak sayılmadığı gibi HIV statüsünde özel olarak sayılmamıştır. Dolayısıyla malulen emekli olabilmek için HIV statüsünden bağımsız olarak kanunda sayılan şartların olup olmadığına bakılmalıdır.

56. A BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Yabancı uyruklu olan ve uzun süredir ikametgah izni ile Türkiye'de kalan danışan, Covid-19 salgını sebebiyle ülkesine giriş çıkış yapamamakta ve ilaçlarını temin edememektedir. İlaça erişim konusunda bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana öncelikle Genel Sağlık Sigortası imkanı hakkında bilgi verildi. 1 yıldan uzun süredir ikametgah izni ile Türkiye'de kaldığı için GSS'ye hak kazanmış olan danışan, bu yolu tercih etmemiştir. Doktor kontrolünden geçmesi için hastaneye yönlendirilen danışana, ilaçlarını ücretli olarak temin edebileceği anlatılmıştır. Ayrıca ücretsiz ilaç temini için IOM başvurusu yapılmak üzere derneğimizin KRG ofisine yönlendirilmiştir.

57. J BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

6 haftadır Türkiye'de turist vizesiyle kalan danışan rutin muayenelerini yaptırıp ilaçlarını almak için hastaneye gitmesi gerektiğini, ilaca erişim ile ilgili bilgi almak istediğini belirtmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

IOM başvurusu yapılmak üzere derneğimizin Kilit Mülteci Gruplar (KRG) proje ofisine yönlendirilmeyi kabul etmeyen danışana, ilaçlarını ve doktor kontrollerini ücret ödeyerek sağlayabileceği bilgisi verilmiştir.

58. M BAŞVURUSU / NİSAN 2020

Başvuru Konusu:

Bankada çalışmakta olan danışan diyabet rahatsızlığı sebebiyle Covid-19 salgını süresince idari izne ayrılmıştır. İşyeri hekiminin MEDULA sistemi üzerinden çalışanların kronik hastalıklarını kontrol edeceği bilgisine ulaşan danışan, HIV statüsünün işyeri tarafından öğrenilmesini istememektedir. MEDULA sistemini gizlemek için hukuki bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:

Danışana MEDULA sistemini gizlemesi için dilekçe yazılıp gönderilmiştir. Dilekçesini iletmek üzere yaşadığı yerdeki Sağlık Sosyal Güvenlik Merkezi'ne yönlendirilmiştir.

MEDYADA YAŞANAN İHLALLER

Medyanın ayrımcı dil kullanması; etnik, dinsel, kültürel sebeplerle ya da cinsiyet kimliği, cinsel yönelim, engellilik, yaş, görünüş, yaşam tarzı ve benzeri nedenlerle azınlık konumunda bulunan toplum kesimlerine yönelik nefret söylemi ve ayrımcı-ırkçı yargı ve kanaatlerin yaygınlaşması, meşrulaşmasında rol oynamaktadır. Aşağıda linki verilen ve son 3 ayda HIV ile yaşayan bireylere ilişkin yapılan haberlerin sadece haber ve metin başlıklarının dahi başlı başına kalıpyargı ve nefret söylemi içerdiğini görebiliyoruz;

"Diyanet İşleri Başkanının dikkat çektiği AIDS, eşcinsel lobilerin oyunlarını hatırlattı, Hukukçular ve siyasiler, AIDS hastalığının bulaşmasına da neden olan cinsel sapkınlığa sahip çıkan Mardin Barosuna sert tepki gösterdi, AIDS'in sebebi eşcinseller, İğrenç olay: Hem AIDS hem koronali sapık yeğenine tecavüz etti, Eşcinsel sapkınlar için bedava sağlık hizmeti Ağrı Rahmet-Der: "Cinsel sapkınlıklar toplumun huzurunu baltalıyor", İstanbul Sözleşmesi'nden besleniyorlar SAPKIN GÜRÜH İĞRENÇ İTTİFAK!"

Günümüzde uygulanan başarılı tedavi yöntemleri ile HIV ile yaşayan bireyler tanı almayan bireyler ile aynı yaşam kalitesine sahip olsalar da bu gelişmelere karşın HIV ile yaşayan bireylere yaşamın her alanında çeşitli şekillerde ve yoğunluklarda ayrımcılık uygulandığına başlangıçta değinmiştik. Ayrımcılığa ilişkin her ne kadar STK'lar tarafından savunuculuk faaliyetleri yürütülse de medyada HIV ile ilgili önyargıları körükleyen haberlerin hala çıkıyor olması, HIV'in sapkınlıkla bağdaştırılması ve sadece günahkar bir gürühta olduğu gibi bilim dışı söylemler haberciliğin etik kuralları ile örtüşmemektedir. Son 3 ayda yayınlanan haberlerde; özellikle Diyanet İşleri Başkanının açıklamasından sonra HIV ile yaşayan bir bireylerin toplumda 'alt insan' hatta insanlıktan uzaklaştırılan söylemler ile anıldığını, HIV'in sadece eşcinsel ilişki ile bulaştığına dair, bulaşın artmasına sebebiyet verebilecek yanlış bilginin tekrardan dolaşıma sokulduğunu ve bu durumun nefret söylemleriyle manşetlerde yerini aldığını görmekteyiz.

Bu korku kültürünün yeniden inşa edilmeye çalışılmasının ülkeyi, ilk vakanın görüldüğü yıl olan 1985'li yıllara yani medyadaki ayrımcılığın çok yoğun ve HIV'in bir eşcinsel hastalığı olduğu yönündeki yanlış bilgilere dayandığı yıllara götürdüğü çok açıktır. Kaldı ki o yıllarda HIV'in bulaş yollarının henüz net olarak bilinmediği ve bununla birlikte bilimsellikten uzak birçok söylemin medyaya yansdığı oysa bugün enfeksiyonun nasıl bulaştığının nasıl bulaşmadığının çok net bilindiği ve korunma yöntemlerinin de mevcut olduğu ve bu koruma yöntemleri kullanıldığında bulaşın durdurulduğu bilinmektedir. Öyleki HIV tedavisi alan kişiler artık korunma yöntemi kullanmasalar dahi virüsü bulaştırmıyor (bkz B=B, Belirlenemeyen = Bulaştırmayan), çok etkili tedavilerle insanlar olağan yaşam sürelerini sağlıklı bir birey olarak yaşıyor. Oysa Hacettepe Üniversitesi ve Başkan Üniversitesinin ortak hazırladığı farkındalık araştırması⁵ sonuçlarına göre Türkiye'de yaşayan bireylerin %77'si HIV hakkında herhangi bir bilgiye sahip değil.

Bu verilerle birlikte medyanın da içerisinde kulaktan dolma bilgileri veya doğruluğu sorgulanmamış kaynakları yazı veya ürünlerine taşıyan, bilimsel gerçekliğin yerine bilinmeyen zamanların şehir efsanelerinin reyting değerini önemseyen bir medya ve popüler kültür içerik üreticileri ile etik dışı habercilik anlayışı zaten yaşadıkları hak ihlallerinde yargı yoluna başvurmadan çekinen HIV ile yaşayan bireylerin deşifre olma korkusunu arttırmakta ve yaşadıkları hak ihlallerinde tepkisiz kalmalarına sebep olmaktadır.

⁵Birlikte HIV'den güçlüyüz, HIV/AIDS Farkındalık Raporu, <https://birliktehidvenguclyuz.com/img/hiv-aids-farkindalik-raporu.pdf>

SON 3 AYDA MEDYADA YER ALAN VE HAK İHLALİ İÇEREN HABERLER

<https://dogruhaber.com.tr/haber/659616-diyamet-isleri-baskaninin-dikkat-çektigi-aids-escinsel-lobilerin-oyunlarini-hatirlatti/>

Diyamet İşleri Başkanının dikkat çektiği AIDS, eşcinsel lobilerin oyunlarını hatırlattı

Diyamet İşleri Başkanı Ali Erbaş'ın, geçtiğimiz Cuma hutbesinde Lütülik, eşcinsellik nedeniyle insanların Hiv virüsüne (AIDS) maruz kaldığına işaret etmesi eşcinsel lobilerin "AIDS/GRID" oyununu akıllara getirdi.

27.04.2020 15:30:07 Güncel

Doğru Haber, Diyanet İşleri Başkanının Dikkat Çektiği AIDS Eşcinsel Lobilerin Oyunlarını Hatırlattı, Son Erişim 05.05.2020

<https://dogruhaber.com.tr/haber/661096-cinsi-sapkinliga-sahip-cikan-mardin-barosuna-tepkiler/t>

Cinsi sapkınlığa sahip çıkan Mardin Barosuna tepkiler

Hukukçular ve siyasiler, AIDS hastalığının bulaşmasına da neden olan cinsel sapkınlığa sahip çıkan Mardin Barosuna sert tepki gösterdi.

02.05.2020 16:35:06 Güncel

Doğru Haber, Cinsi Sapkınlığa Sahip Çıkan Mardin Barosuna Tepkiler, Son Erişim Tarihi 05.05.5050,

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/lgbtili-sapkinlarin-tezleri-curutuldu-escinsellik-tedavi-edilebilir-bir-hastalik-1074363.html>

AIDS'in sebebi eşcinseller

Eşcinsel sapkınlığın “Başta AIDS olmak üzere, cinsel yolla bulaşan hastalıkları artırmakta” olduğuna dikkat çekildi. LGBTİ ahlaksızlığının sosyal manada da büyük yıkımlara sebebiyet verdiğinin belirtildiği sonuç metninde, “Toplumun temel yapı taşı olan aile kurumunu yıpratmakta, yozlaştırmakta ve toplum yapısını bozmakta, fiziki ve ruhsal açıdan sağlıklı bireylerin ve nesillerin yetişmesini engellemektedir” tespitine yer verildi.

Sapkınların hakkı olamaz

Eşcinselliğin bir hak olmadığına kaydedildiği sonuç bildirisinde, “LGBT’li hakkı şeklinde bir hak kategorisi olamaz. Yukarıda zikredilen toplumsal zararları dikkate alındığında, “LGBT’li hakkı” diye bir hak kategorisinin olduğunu savunmak, uyuşturucu bağımlılarının hakları şeklinde bir hak kategorisi olduğunu varsaymak gibi anlamsız bir iddiadır” denildi. Eşcinselliğin bir tercih olmayacağına belirtildiği sonuç bildirisinde söz konusu gerçek şu şekilde ifade edildi: “Uluslararası ve ulusal kampanyalarla “cinsel tercih hakkı” şeklinde, insan haklarına ilişkin uluslararası metinlerde yer almayan bir hak uydurulmaya çalışılmaktadır. Ancak sapkın ve toplum için zararlı bir cinsel yönelimi tercih hakkı şeklinde bir hak olamaz.”

Yeni Akit, LGBTİ’li Sapkınların Tezleri Çürütüldü Eşcinsellik Tedavi Edilebilir Bir Hastalık,
Son Erişim Tarihi 05.05.2020

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/escinsel-sapkinlar-icin-bedava-saglik-hizmeti-1080313.html>

İğrenç olay: Hem AIDS hem koronalı sapık yeğenine tecavüz etti

Fransa’da 6 yaşındaki yeğenine tecavüz ettiği ortaya çıkan 29 yaşındaki sapığın hem AIDS hem de koronavirüs taşıdığı ortaya çıktı.

Fransa’nın başkenti Paris’in güneyindeki Creteil’de meydana gelen olayda, 29 yaşındaki sapık, 6 yaşındaki yeğenine tecavüz etti. Küçük çocuk hastaneye kaldırılırken, yapılan muayenede tecavüze uğradığı ortaya çıktı. Daha sonra amcası tarafından istismar edildiği anlaşılınca 10’dan fazla polis yaptıkları operasyonla sapığı yakaladı.

Hem koronalı hem AIDS

Gözaltına alınan sapık nezarethaneye koyuldu. Daha sonra sağlık kontrolünden geçirilmek üzere hastaneye götürülen sapığın koronavirüs testinin pozitif çıktığı öğrenildi. Öte yandan sapığın AIDS’in hastası olduğu da anlaşıldı.

Yeni Akit, Eşcinsel Sapkınlar İçin Bedava Sağlık Hizmeti,
Son Erişim Tarihi 05.05.2020

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/escinsel-sapkinlar-icin-bedava-saglik-hizmeti-1080313.html>

Eşcinsel sapkınlar için bedava sağlık hizmeti

Pozitif-İz adlı dernek tarafından eşcinsel sapkına yönelik başlatılan sözde sağlık kampanyası akıllara durgunluk verdi. 'Erkeklerle cinsel ilişkiye giren erkeklere özel kampanya' başlığı ile duyuru yapan derneğe tepki yağdı.

Yeni Akit, Eşcinsel Sapkınlar İçin Bedava Sağlık Hizmeti,
Son Erişim Tarihi 05.05.2020

<https://www.agridahaber.com/agri/diyanet-isleri-baskani-erbas-a-saldirilara-bir-tepkide-agri-h107808.html>

Ağrı Rahmet-Der: “Cinsel sapkınlıklar toplumun huzurunu baltalıyor”

Diyaret İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali Erbaş'ın, AIDS hastalığının bulaştırmasına da neden olan cinsi sapıklığın konu alındığı hutbesinden sonra hakkında yapılan suç duyurusuna bir tepki de Ağrı Rahmet-Der'den geldi. Erbaş hakkında yapılan suç duyurusuna tepkiler gelemeye devam ediyor.

Ağrı'da faaliyet gösteren Rahmet-Der Başkanı Mehmet Aslan, yaptığı yazılı açıklamada, Diyanet İşleri Başkanına gösterilen tepkinin ahlaksızca olduğunu söyledi.

Aslan, “Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'ın Cuma hutbesinde bahsetmiş olduğu zina ve eşcinsellikle alakalı ifadelerinden sonra, kendisine karşı toplumun bazı kesimlerinden, bazı barolardan ölçsüz, saygısız ve de ahlaksızca tepkiler gelmeye başladı.” dedi.

Ağrı'da Haber, Diyanet İşleri Başkanı Erbaş'a Saldırılara Bir Tepki de Ağrı Rahmet Der'den Geldi,
Son Erişim Tarihi 05.05.2020

<https://dogruhaber.com.tr/haber/660102-istanbul-sozlesmesinden-besleniyorlar-sapkin-guruh-igrenc-ittifak/>

İstanbul Sözleşmesi'nden besleniyorlar SAPKIN GÜRUH İĞRENÇ İTTİFAK!

Diyaret İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali Erbaş'ın, Cuma hutbesinde Kur'an'ın hakikatlerini haykırıp zina ve cinsel sapkınlığın haram olduğunu açıklaması sapkın güruhu azdırdı. Nesli ifsat eden İstanbul Sözleşmesinden beslenen güruhla birlikte başını CHP ile HDP'nin çektiği iğrenç ittifakta buluşan sapkın zihniyet, Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş üzerinden İslam'a ve değerlerine saldırdı.

Doğru Haber, İstanbul Sözleşmesinden Besleniyorlar Sapkın Güruh İğrenç İttifak,
Son Erişim Tarihi 05.05.2020

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bilindiği üzere HIV ile yaşayan kişiler sağlık durumlarına ilişkin tanı almalarından itibaren neredeyse yaşamlarının her alanında karşılaştıkları damgalama ve ayrımcılıkla birlikte birçok hak ihlaline maruz bırakılırlar. HIV ile yaşayan bireylerin olağan zamanlarda maruz bırakıldıkları hak ihlallerinin yer aldığı bir önceki raporumuz⁶ bakıldığında olağanüstü zamanlardan sayabileceğimiz salgın sürecinde ciddi bir artış gösterdiği bu raporda görülmektedir. Yine bir önceki rapordan farklı olarak bu raporda ortaya çıkan bir diğer husus; HIV ile yaşayan bireylerin bağışıklık yetmezliği virüsü taşımaları sebebiyle salgın sürecinin herkeste yarattığı kaygı ve panik halinden daha fazla etkilenip daha yoğun kaygı ile hareket etmeleri ve henüz hak ihlaline uğramadan hak ihlaline uğrama kaygısı ile derneğimize ulaşmalarıyla ortaya çıkan “HUKUKİ BİLGİ VERİLEN ANCAK HAK İHLALİ TESPİT EDİLEMEYEN VAKALAR” verisidir. Bu veriler en az hak ihlalleri verileri kadar önemlidir, zira yaşamlarının her alanında yoğun hak ihlallerine uğrayan HIV ile yaşayan bireyler olağanüstü süreçte daha fazla hak ihlaline uğrayacakları öngörüsüyle; tedaviye erişim öncesi, iş başvurusu öncesi, kamu kurumlarındaki işlemler öncesinde derneğe ulaşarak haklarını öğrenmek ve hak ihlaline uğramamak için öncesinden çözümler üretmeye çalışmaktadır. Bu durumun her ne kadar özellikle çalışma hakkı ihlali verisine etki ettiği tespit edilmişse de “hukuki bilgi verilen ancak hak ihlali tespit edilmeyen vakalar” verisinde HIV ile yaşayan bireylerin özellikle çalışma yaşamında nasıl bir kaygıyla hareket ettiği açıkça görülmektedir.

Raporda yer alan verilere göre HIV ile yaşayan bireylerin bir önceki raporla benzer olarak en fazla ihlâl uğradıkları alan özel hayatlarıdır. HIV’le yaşayan bireyler; statülerini paylaştıkları kişiler tarafından cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerine ilişkin sorulara maruz kalmakta, HIV statüleri onayları olmadan başkalarıyla paylaşmakta, mevzuat eksikliğinden ötürü istemediği durumlarda dahi hukuka aykırı olarak kişisel verilerini paylaşmak zorunda bırakılmaktadır. Yani kısaca HIV ile yaşayan bireylerin mahremiyet hakları hiçe sayılarak yaşamlarının her alanında HIV statülerinin gizliliği ihlal edilmektedir.

Kişisel verilerinin ve özel hayatlarının gizliliğinin ihlalden sonra en çok çalışma haklarının ve sağlık haklarının ihlali ile karşılaşmaktayız. Covid-19 salgını sebebiyle dünyada ve ülkede birçok konuda değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişikliklerin en yoğun yaşandığı alanlardan biride çalışma yaşamlarıdır. Kamu personellerinin çalışma ve izin hususları Cumhurbaşkanlığı genelgelerince belirlenirken özel sektör çalışanları ise işverenlerin kararları doğrultusunda; bir kısmı evden çalışmaya geçmiş ancak büyük bir kısmı yeterli önlemler alınmadan çalışmaya devam etmiştir. HIV ile yaşayıp çalışmaya devam etmek zorunda bırakılan kişilerin Covid-19 salgını karşısındaki durumları ise diğer kilit gruplarda olduğu gibi biriciktir. Bunun sebebi HIV ile yaşayan bireylerin bağışıklık yetmezlik riski taşıyan yani salgın karşısında risk grubunda olan kronik bir hastalığa sahip olmalarına rağmen uğrayacaklarını düşündükleri ayrımcılıklardan ötürü bunu dile getirmek istememeleri, statülerini salgın riskine rağmen gizlemek zorunda kalmalarıdır.

Nitekim raporda yer alan vakaların 50 tanesinde çalışma alanında hak ihlaline rastlamaktayız. Covid-19 salgını süresince kronik hastalığı olan bireylere, sağlık otoriteleri tarafından çok daha dikkatli olmaları salık verilmiştir. Bununla uyumlu olarak ülkemizde İçişleri Bakanlığı tarafından yayımlanan genelge sonucunda 65 yaş üstündeki ve/veya kronik hastalığı olan kişilere sokağa çıkma kısıtlaması getirilmiştir. Ancak hali hazırda çalışma hayatında çeşitli ayrımcılıklara maruz kalan HIV ile yaşayan kişiler, salgın

süresince mahremiyet hakkı ve sağlığı arasında seçim yapmak zorunda bırakılmıştır. Yürürlükte olan hiçbir mevzuatta HIV ile yaşayan kişilerin haklarına değinilmediği gibi salgın süresince HIV ile yaşayan bir bireyin mahremiyetini nasıl koruyacağı, kişisel verilerini nasıl gizli tutacağı ile ilgili bir düzenleme de yapılmamıştır. Örneğin, HIV ile yaşayan bir bireyin salgın sebebiyle idari izne ayrılabilmesi için ICD-10 kodu barındıran bir sağlık raporunu işverene ibraz etmesi gerekmektedir. Bugüne kadar çalışma hakkı kapsamında savunulan çalışanlardan HIV testi istenmemesi gerektiği kuralı bu vesile ile yerle bir edilmiştir. HIV statüsündeki bireyler bu durumda işyerinde ifşa olmakla karşı karşıya gelmiş ve kimileri ifşa olmamak pahasına hakkı olan idari izni kullanmamıştır. Oysa ki, raporumuzda yer alan vakalardan bir kısmında görülebileceği gibi danışanlar hastalık ismi yazmayan, kodsuz ancak “enfeksiyon hastalıkları kliniğinde kronik hastalık tedavisi gördüğünü” belirtir rapor ile işyerine başvurup idari izin kullanmak istediği halde, hastalık kodu yazmadığı için idari izne tabi tutulmamışlardır. Tüm dünya için yeni olan ve oldukça korku uyandırıcı bir durum olan Covid-19 salgını karşısında bugüne kadar sosyal hayatın birçok alanında ayrımcılık ve damgalamaya maruz bırakılmış, yalnızlaştırılmış olan HIV ile yaşayan kişiler Covid-19 salgını sırasında da yalnız bırakılmışlardır. Covid-19 salgını kapsamında çalışma yaşamı ile ilgili birçok güncelleme yapılmış olup HIV ile yaşayanların durumu hakkında sessiz kalınmıştır.

Covid-19 salgını döneminde açığa çıkan bir diğer ihlal ise sağlık hakkı kapsamındadır. Salgın için alınan önlemler kapsamında Sağlık Bakanlığı tarafından “Etketif İşlemlerin Ertelenmesi ve Diğer Alınacak Tedbirler” başlığıyla bir yazı yayınlanmış ve bu kapsamda acil olmayan elektif cerrahi işlemlerin mümkün olduğunca daha uygun bir tarihe planlanması; yani yapılacak ameliyatın hayati önemi olmaması durumunda, hekime takdir yetkisi de bırakılarak, ameliyatı ileri bir tarihe ertelemesi tavsiye edilmiştir. Ancak raporda yer alan vakalarda görüleceği üzere HIV statüsünde olup acil ameliyat olması gereken kişiler bu yazı gerekçe gösterilerek alınmamış ve ciddi sağlık hakkı ihlali ile karşı karşıya kalmışlardır.

Sağlık hakkı ihlallerinden biri de yabancıların ilaca erişimi konusundadır. Buna Raporda yabancıların ilaca erişimine dair yer alan vakalar, “Hukuki Bilgi Verilen Ancak Hak İhlali Tespit Edilemeyen Vakalar” başlığı altında işlenmiştir. Uluslararası birçok mevzuatta sağlık hakkının kusursuz bir sağlık talep etme hakkı olarak değil, mümkün olan en yüksek sağlık standardını talep etmek olarak açıklandığını görüyoruz.⁷ İnsan Hakları Evrensel Beyanname ve Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi sağlık hakkına özellikle değinmiş ve bunu evrensel bir hak olarak tanımlamıştır. Ülkemizde HIV enfeksiyonu tedavisi ve ilaca ücretsiz erişim konusunda GSS ve Sosyal Güvenlik Kurumu sigortaları sayesinde çok büyük problemler yaşanmasa da; yabancıların, özellikle düzenli yollarla ülkeye giriş yapmış olan ve ikametgah iznine sahip olan yabancı uyruklu kişilerin ilaca erişimi konusunda büyük eksiklikler mevcuttur. Yabancı uyruklu ve ikametgah izni ile Türkiye’de ikamet eden kişiler en az 1 yıl Türkiye’de ikametgah izni ile kalmış olmak şartı ile Genel Sağlık Sigortası’na başvurabilme hakkını elde edebilirler. Ancak HIV enfeksiyonu tedavisinde kullanılan ilaçların sigorta tarafından karşılanabilmesi için Genel Sağlık Sigortası yapılmadan önce kişinin HIV enfeksiyonu teşhisi almamış olması gerekir. Aksi takdirde kişinin Genel Sağlık Sigortası HIV tedavisi için kullanılan ilaçları karşılamaz. İlaça erişimin ciddi ve çetrefilli şartlara bağlanmış olması sebebiyle, Türkiye’de ikametgah izni ile kalan yabancı uyruklu kişiler normal şartlar altında rutin kontrol ve ilaç ihtiyaçlarını temin etmek için ülkelerine gidiş yapmaktadırlar. Covid-19 salgını döneminde uçuşlar iptal edildiği için ülkelere gidiş gelişi yapamayan ve ilaca erişimi kısıtlanan kişilerin durumu ile ilgili hiçbir düzenleme yapılmamıştır. Bunun yanında turistik amaçla Türkiye’de bulunan ve salgın sebebiyle ülkesine geri dönemeyen yabancı uyruklu kişiler de ilaca erişim konusunda problem yaşamaktadır. Temel insan haklarından olan sağlık hakkının korunmasına adına bu kişiler Covid-19 salgını döneminde korunmalı, sağlık hakları kısıtlanmamalıydı. Örneğin yalnızca HIV pozitif olduğunu gösteren sağlık raporu ile ücretsiz olarak ilaca erişimleri sağlanabilirdi. Zira sağlık hakkı ve yaşam hakkı

⁶Pozitif Yaşam Derneği, 3 Aylık Hak İhlalleri Raporu, <https://pozitifyasam.org/wp-content/uploads/Raporlar/Pozitif%20Ya%C5%9Fam%20Deme%C4%9Fi-3%20Ayl%C4%B1k%20Rapor.pdf>

⁷Sert, Gürkan; Uluslararası Bildirgeler ve Tıp Etiği Açısından Hasta Hakları, s.43, Ankara, 2019

birbirleriyle çok yakın ilişkisi olan temel insan haklarıdır. Şüphesiz yaşam hakkı insan haklarının en önemlisidir ve evrensel olarak korunmak zorundadır. Kişilerin sağlığının korunmadığı, sağlıklı yaşamları için gerekli önlemlerin alınmadığı, hizmetlerin vermediği bir ortamda yaşam hakkından söz etmek anlamsız olacaktır.⁸ Dolayısı ile tüm insanlık olarak pandemi ile mücadele ettiğimiz bu dönemde tüm insanların hayatı tehlikedeyken HIV ile yaşayan yabancı uyruklu kişiler çok yüksek fiyatlı ilaçlara ücretsiz erişemedikleri için yaşamları katbekat tehlike altına girmiştir. Devletlerin bu konuda ortak bir politika belirlemesi ve HIV ile yaşayan kişilerin en azından pandemi süresince ilaca ücretsiz olarak erişmeleri sağlanmalıydı.

Son olarak HIV ile yaşayan bireylerin çalışma yaşamlarında ve sağlık kuruluşlarında maruz kaldıkları ihlallerin yanında eş zamanlı olarak ihlal edilen diğer hakları Anayasa'nın 10. maddesinde "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir." şeklinde düzenlenen ve uluslararası sözleşmelerde Ayrımcılık Yasağı şeklinde karşımıza çıkan yasağın ihlalidir. Raporda bu yasağın özellikle medya aracılığıyla ihlal edildiği ve HIV ile yaşayan bireyler hakkında söylenen nefret ve ayrımcılık söylemlerinin yaygınlaştırıldığını görmekteyiz. Her ne kadar TCK 122'de Nefret ve Ayrımcılık suçu "(1) Dil, ırk, milliyet, renk, cinsiyet, engellilik, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle; a) Bir kişiye kamuya arz edilmiş olan bir taşınır veya taşınmaz malın satılmasını, devrini veya kiraya verilmesini, b) Bir kişinin kamuya arz edilmiş belli bir hizmetten yararlanmasını, c) Bir kişinin işe alınmasını, d) Bir kişinin olağan bir ekonomik etkinlikte bulunmasını, engelleyen kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." şeklinde düzenlenmiş olsa da maddede sınırlı sayılan ayrımcılığa uğrayabilecek kişi grupları ile sınırlı sayılan fiiller bu maddeyi işlevsiz kılmakta ve maalesef HIV statüsü sebebiyle ayrımcılığa uğrayan bireyleri korumamaktadır.

⁸Sert, Gürkan; Uluslararası Bildirgeler ve Tıp Etiği Açısından Hasta Hakları, s.47, Ankara, 2019

KAYNAKÇA

1. Birlikte HIV'den Güçlüyüz, HIV/AIDS Farkındalık Raporu <https://birliktehidvenguclyuz.com/img/hiv-aids-farkindalik-raporu.pdf>
2. Hakeri, Hakan; Tıp Hukuku, 18. Baskı, s.104, Ankara, 2020
3. Pozitif Yaşam Derneği, 3 Aylık Hak İhlalleri Raporu, <https://pozitifyasam.org/wp-content/uploads/Raporlar/Pozitif%20Ya%C5%9Fam%20Derne%C4%9Fi-3%20Ayl%C4%B1k%20Rapor.pdf>
4. Sert, Gürkan, Uluslararası Bildirgeler ve Tıp Etiği Açısından Hasta Hakları, s.249, Ankara, 2019
5. World Health Organization, HIV/AIDS, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/hiv-aids>

Bu rapor MAC AIDS FUND'in desteğiyle hazırlanmıştır.
MAC AIDS FUND bu raporda yer alan bilgilerin doğruluğu ve bütünlüđu konusunda garanti vermez
ve bu bilgilerin kullanımı sonucu oluşabilecek zararlardan sorumlu tutulamaz.

MAC
AIDS FUND

publicishealthcare
YOU ARE IN GOOD HANDS